

**IZVEŠTAJ O MONITORINGU
SPROVOĐENJA NAP ZA PRIMENU
REZOLUCIJE 1325 SAVETA
BEZBEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA –
ŽENE, MIR I BEZBEDNOST U
REPUBLICI SRBIJI
(2017-2020)**

**IZVEŠTAJ O MONITORINGU SPROVOĐENJA NAP ZA PRIMENU REZOLUCIJE 1325
SAVETA BEZBEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA – ŽENE, MIR I BEZBEDNOST U
REPUBLICI SRBIJI (2017-2020)**

Izdavač:

Poverenik za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije

Autori:

Brankica Janković, Bogdan Banjac i Nataša Milojević

Grafičko oblikovanje:

Milica Dervišević

Štamparija:

Jovšić Printing Centar, Beograd

Tiraž:

300

ISBN 978-86-88851-50-3

Beograd, avgust 2022. godine

Dizajn i štampanje izveštaja podržala Misija OEBS-a u Srbiji.

Stavovi izrečeni u izveštaju pripadaju isključivo autoru i njegovim saradnicima i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji.

Svi pojmovi upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Sadržaj

I UVODNA REČ	7
II PREGLED AKTIVNOSTI NA CENTRALNOM NIVOU	11
1. Akteri, institucionalna tela i mehanizmi	11
2. Prevencija	21
3. Učestvovanje	33
4. Zaštita	52
5. Oporavak	65
III RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU	69
1. Nalazi analize upitnika i komparativni prikaz	70
IV ŽENE, MIR, BEZBEDNOST I ODGOVOR NA PANDEMIJU NA LOKALNOM NIVOU	77
V IZVEŠTAJ NEZAVISNE EKSPERTKINJE O SPROVEDENOM MONITORINGU NAD PRIMENOM NAP-A ZA IMPLEMENTACIJU REZOLUCIJE SBUN 1325 POD NA NIVOU LOKALNIH ZAJEDNICA	81
1. Uvod	83
2. Rezime	85
3. Metodologija i obuhvat	86
4. Zaključci i preporuke	93
5. Skraćenice	97

*Tišina je proizvod pakta između muškaraca i patrijarhata.
Prekid te tišine je revolucionarno delo feminističkog mira.*

Diana Salsedo Lopez

Mir ne može biti postignut silom, već jedino razumevanjem.

Ralf Valdo Emerson

I Uvodna reč

Poštovani građani i građanke,

Pred Vama je Izveštaj o monitoringu sprovođenja Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, koji je institucija Poverenika za zaštitu ravnopravnosti samoinicijativno izradila u skladu sa svojom zakonom propisanom nadležnošću i ulogom definisanom samim akcionim planom.

Rezolucija 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost najznačajniji je međunarodni dokument u oblasti mira i bezbednosne politike i pravno je obavezujuća za sve zemlje članice Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija. Sprovođenje Rezolucije 1325 SBUN je u samoj srži mnogo šireg koncepta ljudske bezbednosti, kao multidisciplinarnog pristupa, koji akcenat stavlja na zaštitu pojedinca i prevenciju faktora koji uzrokuju pretnje za njegov život, opstanak i dostojanstvo. I pored pomenutih činjenica, primena Rezolucije često je u društvu nailazila na snažan otpor, izazvan pogrešnim percepcijama i dubokim predrasudama koje su nukleus svakog pokušaja da se napredak u oblasti rodne ravnopravnosti zaustavi, relativizuje ili predstavi u negativnom svetlu, odnosno kao pretnja. Nažalost, bila je potrebna globalna pandemija, nezabeleženih razmera decenijama unazad, da se važnost proklamovanih principa Rezolucije razume kao važan mehanizam za savladavanje bezbednosnih izazova, ali i oruđe prevencije, koje značajno doprinosi jačanju otpornosti i pripremljenosti celokupne zajednice za odgovor na vanredne situacije. Na svojevrsan način, novonastala kriza, koja sada već nesumnjivo ima više socio-ekonomskih nego zdravstvenih implikacija, poslužila je kao test celokupnog sistema vrednosti i shvatanja pojma bezbednosti, odnosno značaja procesa proširenja bezbednosne paradigme, kao i potrebe približavanja i primene koncepta ljudske u sistemu nacionalne bezbednosti.

Drugi Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 SBUN (2017-2020), nastao kao rezultat širokog konsultativnog procesa, sprovedenog na krilima solid-

nog pomaka, nakon sprovedenog Prvog akcionog plana (2010-2015), pokazao je potencijal za značajnu društvenu promenu i utemeljenje prethodno postignutih rezultata. Plan je predviđao važne promene u pogledu uključivanja većeg broja državnih organa u sprovođenje, takođe uključio je jedinice lokalne samouprave i uneo novine u domenu prikupljanja i analize podataka. Sa druge strane, sistem pokazatelja o ispunjavanju aktivnosti nije bio dovoljno ishodovno i kvalitativno orijentisan, što je proces izveštavanja i procena uspešnosti učinio izazovnim od samog početka primene.

U nedostatku zvanične evaluacije sprovođenja NAP-a, želeći da ispuni svoju ulogu nezavisnog monitoringa, ali i sprovodeći svoje redovne aktivnosti u vezi sa praćenjem stanja u oblasti ravnopravnosti u Republici Srbiji, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti je pristupio prikupljanju i analizi podataka o sprovođenju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 SBUN u Republici Srbiji. Izradili smo i uputili upitnik svim jedinicama lokalne samouprave, a zatraženi su podaci o sprovedenim aktivnostima, svim državnim organima, koji su obuhvaćeni NAP-om. Dobili smo odgovore od svih jedinica lokalne samouprave i državnih organa kojima su upitnici, odnosno molbe za dostavljanje podataka upućeni. Pored toga, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Srbiji, organizovali smo i dve fokus grupe sa zaposlenima iz lokalnih samouprava, koje se neposredno bave pitanjem rodne ravnopravnosti, kako bismo mogli iz prve ruke da čujemo njihove stavove o sprovođenju NAP-a i problemima sa kojima se susreću u svakodnevnom radu.

Izveštaj o monitoringu se sastoji iz tri dela, od kojih je prvi pregled aktivnosti na centralnom nivou, drugi analiza upitnika koji su dostavile jedinice lokalne samouprave (JLS) i treći, koji predstavlja izveštaj nezavisne ekspertkinje, izrađen na osnovu dela rezultata upitnika i organizovanih fokus grupa.

Kada govorimo o rezultatima i pregledu aktivnosti, koje ćete moći da vidite u daljem toku ovog Izveštaja, neophodno je istaći i objektivne teškoće sa kojima su se susretali državni organi i jedinice lokalne samouprave tokom sprovođenja, pre svega oličene u nastupanju pandemije Kovid 19, koja je aktivnosti tokom poslednje godine sprovođenja poremetila u velikoj meri. Sa druge strane, nedo-

voljno razumevanje NAP-a i same Rezolucije kao značajne pomoći i efikasnog mehanizma predviđenog upravo za situacije ostvarenja jednog od bezbednosnih rizika iz nevojnog domena, učinilo je da mnoge JLS budu nedovoljno spremne i/ili nespremljene za adekvatan odgovor. Takođe, nedostajale su i opštevažeće instrukcije sa nacionalnog nivoa.

Ono što je najvažnije u očekivanju početka izrade Trećeg nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 SBUN, jeste da analiziramo na sveobuhvatan način dobijene rezultate, izvučemo pouke iz svih uočenih nedostataka u primeni (na koje nam je pandemija posebno ukazala) i proces izrade novog akcionog plana započnemo i sprovedemo uz suštinsku participaciju svih relevantnih društvenih aktera i jasno iskazanu političku volju, koja je neophodan preduslov za uspeh.

Kao poverenica za zaštitu ravnopravnosti, vidim Rezoluciju 1325 – Žene, mir, bezbednost kao jedan od ključnih instrumenata za promene koje moramo učiniti u nadolazećem vremenu, u kome ni realnost ni bezbednosna paradigma neće biti nalik prethodnom veku, osim možda onima koji misle da o ovoj temi znaju sve, i da im ne treba naknadna, naročito „ženska pamet“, kada se radi o tako bitnom pitanju za čitavo čovečanstvo. Takvo vreme i takva razmišljanja ćemo ili ostaviti daleko iza nas, ili ćemo se vratiti u „doba hobsovskog pogleda na svet“, kada je čovek čoveku, ali i država državi bila vuk.

Martin Luter King je govorio da je nepravda bilo gde, pretnja po pravdu svugde. Isto tako izostavljanje žena iz procesa donošenja odluka o bezbednosnim pitanjima na bilo kom nivou vlasti, predstavlja potencijalan nedostatak u bezbednosnoj infrastrukturi cele zemlje. Da parafraziram, na kraju, izjavu generalne sekretarke OEBS-a Helge Šmid (Helga Schmid) i dodam joj ono što smo zajednički jednom konstatovale „Bez žena za stolom nema ni mira ni stabilnosti – ni za stolom ni van njega.“

Brankica Janković
Poverenica za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije

II Pregled aktivnosti na centralnom nivou

1. AKTERI, INSTITUCIONALNA TELA I MEHANIZMI

1.1. Obrazovanje i redovno funkcionisanje Političkog saveta za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 SB UN – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji 2017– 2020 (NAP)

Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Rok/period izvršenja
<p>Nosilac:</p> <p>Vlada, na predlog Ministarstva odbrane (MO) i u saradnji sa drugim akterima sprovođenja NAP-a</p> <p>Partneri:</p> <p>Operativno telo (KTRR), organi državne uprave i lokalne samouprave, akademska zajednica, organizacije civilnog društva (OCD) i mediji</p>	<p>1. Usvojen Zaključak Vlade o obrazovanju Političkog saveta;</p> <p>2. Razmotreni izveštaji i evaluacije sprovođenja NAP-a, podneti od strane Operativnog tela (KTRR);</p> <p>3. Broj i sadržaj održanih sednica Političkog saveta (MO);</p> <p>4. Broj izveštaja podnetih Vladi sa predlogom daljih aktivnosti u vezi primene Rezolucije 1325 SB UN u Republici Srbiji</p>	<p>Prva polovina 2017. godine</p> <p>Kontinuirano</p>

Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Rok/period izvršenja
	5. Usvojen poslovnik i plan rada; 6. Broj preporuka/odluka; 7. Učešće na relevantnim domaćim i međunarodnim skupovima; 8. Broj redovnih izveštaja podnetih Vladi;	
	9. Organizovana eksterna evaluacija	Kraj 2020. godine

► **Ministarstvo odbrane**

Predlog zaključka za formiranje institucionalnog tela Vlade Republike Srbije Političkog saveta za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir, bezbednost u Republici Srbiji (2017-2020), dostavljen je Vladi Republike Srbije na usvajanje.

Indikator 7: Savetnica za rodnu ravnopravnost Ministarstva odbrane je održala prezentaciju na temu „Uspostavljanje saradnje u oblasti integracije žena u vojsci i rodne ravnopravnosti“, za potrebe pripreme bilateralnih odbrambenih konsultacija između Ministarstva odbrane Države Izrael i Ministarstva odbrane Republike Srbije. Takođe je prisustvovala sastanku održanom u Ministarstvu spoljnih poslova, na temu - Seksualno nasilje u konfliktima i usaglašavanje aktivnosti Republike Srbije na međunarodnom planu. Na osnovu Naređenja ministra odbrane, sedam predstavnika MO i Vojske Srbije (VS) učestvovalo je na regionalnim sastancima predstavnika mehanizama za rodnu ravnopravnost u ministarstvima odbrane i oružanim snagama u organizaciji UNDP/SEESAC u Budvi (Crna Gora), od 19. do 20. februara 2019. godine i na Jahorini (Bosna i Hercegovina), od 18. do 19.

juna 2019. godine. Sastanci su organizovani radi utvrđivanja aktivnosti koje treba realizovati do kraja 2020. godine, u funkciji sprovođenja projekta - Jačanje regionalne saradnje na planu integracije rodne perspektive u reformu sektora bezbednosti na Zapadnom Balkanu, uključujući i aktivnosti koje se odnose na rodnu edukaciju u navedenom periodu.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Na zahtev Ministarstva odbrane, 2019. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova je predložilo člana i zamenika člana za Politički savet za sprovođenje NAP za primenu Rezolucije SB UN 1325 (2017-2020).

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 1: Odlukom direktora Agencije od 27.3.2019. godine, određeni su član i zamenik člana u Političkom savetu Vlade Republike Srbije;

► **Ministarstvo spoljnih poslova**

Pomoćnik ministra za bezbednosnu politiku i načelnik Odeljenja imenovani su za članove Političkog saveta.

Indikator 7: Predstavnici Ministarstva spoljnih poslova učestvovali su na skupovima u organizaciji UN, NATO, EU i OEBS, od kojih su najznačajnije: Debata „Žene, mir i bezbednost – seksualno nasilje u konfliktima“, 77. sastanak Foruma za bezbednosnu saradnju Stalnog saveta OEBS, EU-UN radionica o promociji učesća žena u mirovnim operacijama, upravljanju krizama i mirovnim procesima i dr.

► **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračku i socijalnu politiku**

Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračku i socijalnu politiku (MRZBSP) delegiralo je članicu (državnu sekretarku) i zamenicu članice Političkog saveta.

1.2. Obrazovanje, redovno funkcionisanje, permanentna edukacija i umrežavanje analitičkih grupa i/ ili istraživačkih timova za praćenje sprovođenja, prikupljanje, obradu i analizu podataka i izveštavanje u vezi sa NAP-om

Nosioci: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti: MO, Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP), Bezbednosno- informativna agencija (BIA), Ministarstvo finansija - Uprava carina, (MF - UC), Ministarstva pravde - Uprava za izvršenje krivičnih sankcija (MP - UIKS) i Ministarstvo spoljnih poslova (MSP)	1. Usvojena odluka resornog organa državne uprave o obrazovanju analitičke grupe i/ili istraživačkog tima;	Prva polovina 2017. godine
	2. Usvojen i realizovan plan rada; 3. Broj i redovnost održanih sastanaka; 4. Broj realizovanih rodni analiza; 5. Broj redovnih izveštaja podnetih Operativnom telu (KTRR); 6. Broj vanrednih izveštaja	Kontinuirano

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: U martu 2019. godine doneta je odluka ministra odbrane o obrazovanju Analitičke grupe.

Indikator 2: Usvojen i realizovan plan rada.

Indikator 3: Tokom 2019. godine održana je Radionica za podizanje kapaciteta članova/ica Analitičke grupe, u okviru koje su održana dva sastanka. Zbog pandemije COVID-19 u toku 2020. godine Analitička grupa MO i VS se nije sastajala.

Indikator 4: U izveštajnom periodu su realizovane dve polugodišnje i dve godišnje rodne analize (počevši od 2019. godine);

Indikator 5: U periodu 2019 – 2020, Operativnom telu (KTRR) su podneta tri izveštaja;

Indikator 6: U izveštajnom periodu su podneta dva vanredna izveštaja.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Ministarstvo unutrašnjih poslova obrazovalo je rešenjem ministra od 19.9.2017. godine Analitičku grupu;

Indikator 2: U toku 2019. godine izrađen je i odobren Plan MUP-a za sprovođenje NAP;

Indikator 3: U toku 2018. godine, održano je 6 sastanaka Analitičke grupe, dok su za članove realizovane tri radionice i jedan seminar. U toku 2019. godine Analitička grupa sastala se 2 puta, a tokom 2020. održan je jedan sastanak;

Indikator 4: Kontakt osobe iz policijskih uprava izradile su rodnu analizu za svaku pojedinačnu upravu (ukupno 27), i s tim u vezi održana su 4 konsultativna sastanka Analitičke grupe i kontakt osoba; Za potrebe izrade rodnih analiza, sprovedena je Anketa koja je obuhvatila više od 10% zaposlenih;

Indikator 5: Podneti redovni izveštaji o sprovođenju NAP za period 2017-2018, kao i za periode januar – jun 2019. i jul – decembar 2019. godine;

Indikator 6: Podneta su dva vanredna izveštaja, koja su obuhvatala pitanja rodne ravnopravnosti i agende „Žene, mir i bezbednost“; 1) Izveštaj o stanju u oblasti ravnopravnosti za 2020. godinu, podnet Povereniku za zaštitu ravnopravnosti, a u skladu za Zaključkom Narodne skupštine; 2) Izveštaj o stanju zaštite i unapređenja ravnopravnosti polova U Republici Srbiji za 2020. godinu, podnet Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

► Bezbednosno – informativna agencija

Indikator 1: Odlukom direktora Agencije od 27.3.2019. godine, imenovani su šef i članovi istraživačko – analitičkog tima agencije.

Indikator 2: U septembru 2019. godine, usvojen Plan aktivnosti za sprovođenje NAP (2017 – 2020) u Bezbednosno – informativnoj agenciji

Indikator 4: Sprovedena je rodna analiza u junu 2017. godine.

► Ministarstvo spoljnih poslova

Indikator 5: Na zahtev Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, MSP je dostavljao izveštaj o sprovođenju NAP za primenu Rezolucije 1325 SB UN, sa aspekta svoje nadležnosti. Poslednji izveštaj je dostavljen za period jul – decembar 2019. godine

Indikator 6: MSP je 3. aprila 2019. godine sačinilo prilog (na osnovu dostavljenih priloga nadležnih resora) za izveštaj generalnog sekretara UN o implementaciji Rezolucije SB UN 1325, koji je dostavljen preko naše Misije u UN i sadrži podatke o implementaciji NAP i primere dobre prakse.

► Uprava za izvršenje krivičnih sankcija

Indikator 1: Odlukom direktora, osnovana je tročlana Analitička grupa, na period od 5 godina.

1.3. Obrazovanje i redovno funkcionisanje savetnika/ savetnice za sprovođenje NAP-a i njihova usaglašenost sa funkcijom koordinatora/ koordinatorki za rodnu ravnopravnost u organima državne uprave i jedinicama lokalne samouprave, kao instituta predviđenog strategijskim dokumentima u oblasti rodne ravnopravnosti

<p>Nosioci:</p> <p>Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF -UC, MP - UIKS i MSP)</p> <p>Partneri:</p> <p>Operativno telo (KTRR), Kancelarija za ljudska i manjinska prava, jedinice lokalne samouprave i Stalna konferencija gradova i opština (SKGO)</p>	<p>1. Usvojena Odluka nadležnog organa o imenovanju savetnika/savetnice za sprovođenje NAP-a i uključena u opis poslova zaposlenih u organima državne uprave i lokalne samouprave;</p>	<p>Prva polovina 2017. godine</p>
	<p>2. Usvojen i realizovan plan rada i sa kojim ishodima;</p> <p>3. Broj i redovnost održanih sastanaka sa ministrom/direktorom radi savetovanja;</p> <p>4. Broj preporuka/smernica u organu državne uprave koju je izradio/izradila radi unapređenja sprovođenja NAP-a; - Broj obuka, konsultacija i koordinacionih sastanaka sa „osobama od poverenja“;</p> <p>5. Efekti usaglašene aktivnosti u ostvarivanju obe funkcije.</p>	<p>Kontinuirano</p>

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: Odlukom ministra odbrane, od 16.marta 2021. godine, imenovana je savetnica za sprovođenje NAP.

Indikator 2: Usvojen i realizovan plan rada.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Pokrenuta je inicijativa za imenovanje ali do kraja realizacije savetnik/ca ministra za sprovođenje NAP-a nije imenovan/a.

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 1: Odlukom direktora Agencije od 27.3.2019. godine, imenovana je savetnica za rodnu ravnopravnost sa odgovarajućim opisom poslova.

► **Uprava za izvršenje krivičnih sankcija**

Indikator 1: Odlukom direktora Uprave, imenovana je savetnica za rodnu ravnopravnost.

1.4. Uspostavljanje funkcionalne nadležnosti „osoba od poverenja” u organima državne uprave u sistemu bezbednosti

Nosilac: Operativno telo (KTRR).	1. Uspostavljen mehanizam izabranih „osoba od poverenja” na mandat od pet godina;	Prva polovina 2017. godine
Partneri: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP), savetnici/savetnice za sprovođenje NAP-a, pravne i psihološke službe i Služba za upravljanje kadrovima Vlade	2. Broj obraćanja zaposlenih „osobama od poverenja” zbog rodne diskriminacije, seksualnog nasilja i zlostavljanja na osnovu pola; - Broj podnetih prijava zaposlenih; 3. Broj postupanja po prijavama zaposlenih	Kontinuirano

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: Uspostavljen je mehanizam izabranih „osoba od poverenja“ na mandat od pet godina.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Nije uspostavljen mehanizam „osobe od poverenja“, ali su imenovani tzv. posrednici i lica za podršku shodno odredbama Zakona o sprečavanju zlostavljanja na radu i Pravilnika o pravilima ponašanja poslodavaca i zaposlenih u vezi sa prevencijom i zaštitom od zlostavljanja na radu.

Indikator 2 i 3: U izveštajnom periodu primljeno je 37 pisanih obraćanja policijskih službenica, koje su se odnosile na zlostavljanje. Od toga, 3 slučaja su se odnosila na seksualno uznemiravanje, jedan na psihičko nasilje i 33 na mobing.

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 1: Izabrane su osobe od poverenja u svakoj organizacionoj jedinici, tajnim glasanjem, na period od četiri godine.

Zaključak i preporuke: Politički savet, kao najviše političko telo, nije u dovoljnoj meri ostvario svoju ulogu, što je rezultiralo nedostatkom političke volje koordinacije i značajnim zakašnjenjem u sprovođenju definisanih aktivnosti. Uočljivo je kašnjenje u formiranju analitičkih grupa (osim u slučaju MUP-a). Kada su u pitanju i mehanizmi za rodnu ravnopravnost unutar Organa državne uprave u sistemu bezbednosti, samo tri organa (MO, MUP i BIA) izvestili su da su pomenuti mehanizam osnovali. Pored toga, nije organizovana eksterna evaluacija, kako je predviđeno akcionim planom.

Imajući u vidu navedeno, prilikom implementacije sledećeg NAP-a, neophodno je:

- **Osigurati redovno sastajanje i funkcionisanje Političkog saveta, koji će omogućiti visok nivo koordinacije i redovnog sprovođenja aktivnosti Organa državne uprave u sistemu bezbednosti i drugih aktera;**

- Razmotriti modalitete za osnaživanje i efikasnije funkcionisanje Operativnog tela ili drugog koordinacionog mehanizma za poslove propisane NAP-om;
- Formirati mehanizme „osobe od poverenja“ u svim Organima državne uprave u sistemu bezbednosti i organizovati aktivnosti podizanja njihovih kapaciteta;
- Imenovati savetnike/ce za sprovođenje NAP-a u svim Organima državne uprave u sistemu bezbednosti;
- Usvojiti planove implementacije NAP-a u svim Organima državne uprave u sistemu bezbednosti;
- Redovno i plansko sprovođenje rodničkih analiza, prema unapred pripremljenoj metodologiji, koja će omogućiti vremensku institucionalnu komparabilnost i praćenje;
- Redovno podnošenje izveštaja o sprovođenju NAP-a i izrada periodičnih izveštaja;

2. PREVENCIJA

2.1. Unapređivanje normativnog okvira i javnih politika za poboljšanje bezbednosti žena u društvu¹²

Nosioci: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprovedena rodna analiza političkih, strateških i normativnih dokumenata u oblasti bezbednosti posebno delova prevencije i date preporuke za unapređenje ili izradu novih dokumenata u skladu sa evropskim propisima	Do kraja 2017. godine
Partneri: Savet za nacionalnu bezbednost, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom (KSCD), Kancelarija za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Povernikom za zaštitu ravnopravnosti i institucionalnim telima i mehanizmima za rodnu ravnopravnost na svim nivoima i ostalim akterima u sprovođenju NAP-a i OCD	<ol style="list-style-type: none"> 2. Broj mera i aktivnosti koje se odnose na preventivne aktivnosti u oblasti bezbednosti žena; 3. Broj održanih javnih rasprava u oblasti politika bezbednosti žena u društvu; 4. Broj OCD koje su učestvovala u javnim raspravama; 5. Broj komentara i sugestija koje su OCD dostavile i koji su prihvaćeni na javne politike u ovoj oblasti; 6. Broj članica Radnih grupa iz OCD za izradu propisa u oblasti javnih politika i bezbednosti žena; 7. Usvojena strategija za zaštitu žena od nasilja; 8. Broj mera i aktivnosti sadržanih u izveštajima nadležnih institucija	Kontinuirano

- 1 Neposredno pre usvajanja NAP-a za Rezoluciju 1325 SBUN, usvojeni su Zakon o sprečavanju nasilja u porodici ("Službeni glasnik RS", broj 94/16) i Nacionalna strategija za rodnu ravnopravnost ("Službeni glasnik RS", broj 4/16).
- 2 Neposredno posle isteka NAP-a za Rezoluciju 1325 SBUN, usvojeni su Zakon o rodnoj ravnopravnosti ("Službeni glasnik RS", broj 52/21), Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik RS", br. 52/21), Strategija za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja prema ženama i nasilja u porodici za period 2021-2025. godine ("Službeni glasnik RS", broj 47/21) i Strategija za rodnu ravnopravnost od 2021. do 2030. godine ("Službeni glasnik RS", broj 103/21).

► **Ministarstvo odbrane**

Indikatori 1 i 2: Donet je Zakon o vojnom obrazovanju u kojem su ugrađene mere zaštite žena zaposlenih u MO i VS. Mere zaštite žena zaposlenih u MO i VS ugrađene su, kroz izmene i dopune u Zakonu o odbrani, Zakonu o Vojsci Srbije i Zakonu o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi. Pored toga, Ministarstvo odbrane je dalo mišljenje na više normativnih akata (15 zakona) drugih državnih organa u koje su ugrađene mere zaštite žena.

► **Ministarstvo pravde**

Indikator 2: Imajući u vidu da prati primenu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, Ministarstvo pravde preduzelo je aktivnosti u cilju unapređenja preventivnog delovanja i podsticanja multisektorskog pristupa svakom pojedinačnom slučaju prijavljenog nasilja u porodici. S tim u vezi sačinjena je publikacija pod nazivom „Zašto moramo zajedno protiv nasilja u porodici“. Pored toga, organizovane su i tri radionice za region južne i istočne Srbije, pod nazivom „Multisektorskom saradnjom protiv nasilja u porodici“, kojima su prisustvovali predstavnici javnih tužilaštava, sudova, policije, centara za socijalni rad, zdravstvenih i obrazovnih ustanova, kao i predstavnici mehanizama za rodnu ravnopravnost iz lokalnih samouprava.

Takođe, tokom trajanja vanrednog stanja, radi omogućavanja nesmetanog rada grupa za koordinaciju i saradnju, u saradnji sa Programom za razvoj UN (UNDP), obezbeđen je pristup aplikaciji ZOOM. Pilot projekat je realizovan u 7 osnovnih javnih tužilaštava, dok je početkom 2021. godine proširen za još deset.

Indikator 3: Početkom novembra 2020. godine data je stručna podrška Udruženju građana „Atina“, održavanjem dve sesije u okviru četiri onlajn radionice, na temu normativnog okvira koji se odnosi na zaštitu žena iz migrantske populacije od nasilja u porodici i partnerskim odnosima, kao i značaja multisektorske saradnje u ovoj oblasti. Radionicama su prisustvovali predstavnici centara za socijalni rad, zdravstvenih ustanova, policije, javnih tužilaštava, kao i predstavnici međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva koje pružaju podršku pomenu-

toj kategoriji žena, sa područja Šida, Subotice, Loznice, Sjenice, Tutina, Kikinde, Vranja, Pirota i Obrenovca.

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 1: Sprovedena je rodna analiza.

Indikator 2: Pripadnici Agencije prisustvovali su okruglom stolu u oktobru 2019. godine, na temu „Implementacija NAP za sprovođenje Rezolucije 1325 CB UN za period 2017 – 2020 – razmena iskustava analitičkih grupa i primeri dobre prakse organa iz sektora bezbednosti Republike Srbije.

► **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**

Indikator 7: Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja je 21. decembra 2020. godine osnovalo Radnu grupu za izradu Predloga nacionalne strategije za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima i Predlog akcionog plana za sprovođenje nacionalne strategije za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima sa zadatkom da pripremi tekst Predloga nacionalne strategije i Predloga akcionog plana. Radnu grupu su činili predstavnici i predstavnice sledećih institucija i organizacija: Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva finansija, Ministarstva za brigu o porodici i demografiju, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva omladine i sporta, Republičkog zavoda za statistiku, Republičkog sekretarijata za javne politike, Kancelarije za saradnju sa medijima, Udruženja „Osvit“, Udruženja samohranih roditelja Leskovca Tate i Mame U-TiM. Strategija za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja prema ženama i nasilja u porodici za period 2021-2025. godine usvojena je 2021. godine.³

---

3 „Službeni glasnik RS”, broj 30/18

2.2. Podržavanje inicijativa javnog zastupanja i zagovaranja, koje promovišu aktivnu ulogu žena u prevenciji konflikata

<p>Nosilac:</p> <p>Politički savet (MO)</p>	<p>1. Broj podržanih i realizovanih inicijativa za javno zastupanje i zagovaranje;</p>	<p>Kontinuirano</p>
<p>Partneri:</p> <p>Organi državne uprave i lokalne samouprave u saradnji sa javnim i drugim medijskim servisima, kao i sa ostalim subjektima sprovođenja Nacionalnog akcionog plana i međunarodnim organizacijama</p>	<p>2. Broj medijskih priloga koji promovišu aktivnu ulogu žene u prevenciji konflikata</p>	

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Krajem 2018. godine, uz podršku Švedske policije osnovana je Mreža žena u policiji. Mreža broji 670 članica i sprovela je više radionica, promotivnih aktivnosti, kao i učešća na stručnim skupovima. Pored toga, Mreža je aktivna na društvenim mrežama, gde promoviše svoje aktivnosti i ciljeve.

Indikator 2: U izveštaju nije dostavljen podatak o broju medijskih priloga koji promovišu aktivnu ulogu žene u prevenciji konflikata.

2.3. Obezbeđivanje podrške formalnim i neformalnim oblicima obrazovanja i informisanja i obuke za posredovanje, pregovaranje i izgradnju konsenzusa u pitanjima bezbednosti i mira

<p>Nosilac:</p> <p>Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj i vrsta nastavnih programa i programa i nastavnih sadržaja kojima se promovišu u znanja o posredovanju, pregovaranju i značaju timskog rada u skladu sa međupredmetnim kompetencijama (Građansko vaspitanje, vannastavne školske aktivnosti); 2. Broj sufinansiranih projekata proizvodnje medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja koji za teme imaju bezbednost i mir; 3. Broj finansijski podržanih i realizovanih programa obuka kojima se stiču znanja i veštine za posredovanje, pregovaranje i izgradnju konsenzusa u pitanjima bezbednosti i mira 	<p>Kontinuirano</p>
<p>Partneri:</p> <p>Ministarstvo kulture i informisanja, Ministarstvo omladine i sporta (MOS), Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Kancelarija za Kosovo i Metohiju, u saradnji sa akademskom zajednicom, OCD i medijima</p>		

► **Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja**

Indikator 1: U okviru obrazovne reforme od 2017. godine, u skladu sa Akcionim planom za realizaciju Strategije razvoja obrazovanja, kreirani su programi nastave i učenja. Kurikulum je ishodovno orijentisan i planirano je da razvije međupredmetne kompetencije, od kojih je jedna „Odgovorno učešće u demokratskom

društvu“. U okviru novih programa obaveznog izbornog predmeta Građansko vaspitanje, cilj predstavlja izučavanje osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva. U okviru drugih nastavnih predmeta uvode se ishodi koji se odnose na poštovanje rodne ravnopravnosti, različitosti i interkulturalnog dijaloga.

U okviru projekta „Podsticanje demokratske kulture u školama“ izrađen je i objavljen Priručnik sa primerima dobre prakse primene kompetencija u školama, u kome se primenjuje referentni okvir kompetencija za demokratsku kulturu. Pored toga, izrađen je i priručnik za roditelje o primeni kompetencija za demokratsku kulturu, kao i priručnik za primenu kompetencija za demokratsku kulturu u kurikulumu pojedinih nastavnih predmeta.

Indikator 3: U periodu od 2017 – 2019. godine, Ministarstvo je, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom omladine i sporta, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji, realizovalo projekat pod nazivom „Do uspeha zajedno“. Cilj projekta je prevencija rizičnih i nasilnih oblika ponašanja, dok su edukativnim radionicama obuhvaćene teme emocionalne pismenosti, razvijanja nenasilne komunikacije, uvažavanja različitosti i dr.

Pored toga, od 2017. godine, u saradnji sa UNICEF-om, Užičkim centrom za prava deteta, uz donatorsku podršku kompanije Telenor, realizovan je i projekat „Bezbedan internet za celu porodicu“. Cilj projekta je osnaživanje roditelja, vaspitača i učitelja, za smanjivanje izloženosti dece i učenika različitim rizicima u korišćenju digitalnih tehnologija. U okviru projekta realizovano je istraživanje o upotrebi interneta među mlađom decom, dok je treninge i obuke za vaspitače i učitelje prošlo 150 polaznika i polaznica, koji su dalje pilotirali program u radu sa oko 3750 dece uzrasta 4-8 godina i oko 2000 roditelja.

Projekat „Rodna osvešćenost, prevencija nasilja i diskriminacije u vrtićima i školama“, koji je realizovan u periodu 2017-2019 u okviru projekta Vlade RS „Integrirani odgovor na nasilje nad ženama i devojkicama u Srbiji 2“, u saradnji sa UNICEF-om i Centrom za interaktivnu pedagogiju. Projekat sadrži predškolsku i školsku komponentu.

U izveštajnom periodu realizovan je i projekat „Razvoj kapaciteta za prevenciju nasilnog ekstremizma kroz obrazovanje u srednjim školama u Republici Srbiji – postavljanje osnova“. U okviru projekta organizovana su dva okrugla stola sa preko 100 učesnika na temu prevencije nasilnog ekstremizma i radikalizacije, ali i važnosti intersektorske saradnje i osnaživanja ustanova obrazovanja i vaspitanja za prevenciju i reagovanje. Pored toga, realizovane su i obuke za nastavnike i stručne saradnike iz 17 srednjih škola, a obukama je obuhvaćeno 34 nastavnika i stručnih saradnika i 24 učenika.

Takođe, u školskoj 2019/20 godini realizovan je i projekat „Prevencija i borba protiv seksualnog zlostavljanja i eksploatacije dece na internetu u Srbiji i BiH“. Projektom je obuhvaćeno 60 osnovnih i srednjih škola.

U okviru Zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku“, faza 2 „Prevencija i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji“, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja formiralo je multisekorsku radnu grupu za reviziju indikatora za preliminarnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima za sistem obrazovanja. Takođe, u okviru projekta, organizovana je i obuka za 20 prosvetnih savetnika sa ciljem podizanja kapaciteta za pružanje stručne podrške školama u prevenciji i zaštiti učenika od trgovine ljudima.

2.4. Akreditacija programa stručnog usavršavanja za zaposlene u sistemu obrazovanja i vaspitanja, kao i akreditacija udžbenika sa sadržajima koji se odnose na primenu Rezolucije 1325 SB UN

<p>Nosioci:</p> <p>MPNTR, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja</p>	<p>1. Broj akreditovanih programa iz oblasti rodne ravnopravnosti u Katalogu Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja;</p> <p>2. Broj realizovanih akreditovanih programa;</p>	<p>Kontinuirano</p>
<p>Partneri:</p> <p>Akadska zajednica u saradnji sa organima državne uprave</p>	<p>3. Broj novoodobrenih udžbenika koji sadrže rodno senzitivne teme, teme za sticanje veština pregovaranja, bezbednosti i mira</p>	

► **Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja**

Indikator 1: Akreditovana je ukupno 121 obuka koja za cilj osnaživanje nastavnika i stručnih saradnika za rad sa učenicima.

Indikator 2: Akreditovane obuke je pohađalo 29.969 nastavnika i stručnih saradnika tokom četvorogodišnjeg perioda akreditacije.

2.5. Ugrađivanje aktivnosti koje podržavaju bezbednosne potrebe žena, devojaka i devojčica, pre svega iz višestruko diskriminiranih i ranjivih grupa u okviru strateškog plana Policije

Nosilac: MUP	1. Broj i vrsta ugrađenih mera;	Druga polovina 2017. godine
Partneri: Jedinice lokalne samouprave, OCD	2. Broj i vrste realizovanih aktivnosti; 3. Broj žena, devojaka i devojčica obuhvaćenih ovim merama; 4. Evaluacija sprovedenih mera i aktivnosti u okviru koncepta „Policija u zajednici”	Kontinuirano

► Ministarstvo unutrašnjih poslova

Indikator 1: U izveštajnom periodu, shodno postupanju po Posebnom protokolu o postupanju policijskih službenika u slučajevima nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima, policijski službenici su učestvovali na 985 konferencija slučajeva, održano je 1970 internih sastanaka sa policijskim službenicima, održano je i 3664 sastanaka sa predstavnicima drugih institucija i ustanova koje se bave problematikom nasilja u porodici, 185 obuka za policijske službenike područnih policijskih uprava za 1169 policijskih službenika i 96 seminara za policijske službenike područnih policijskih uprava. Pored toga, zajedno sa drugim institucijama i ostalim subjektima zaštite žrtava porodičnog nasilja održano je 236 zajedničkih obuka. Policijski službenici područnih policijskih uprava su uzeli učešće u još 27 okruglih stolova, 90 tribina, 266 edukacija, 11 promocija, 10 promotivnih aktivnosti, štampanje flajera u 3 navrata i 81 aktivnosti koje uređuju multisektorske obaveze i aktivnosti institucija na lokalnom nivou.

Tokom 2020. godine, kroz Program usavršavanja policijskih službenika, realizovana je obavezna nastava preko platforme e-učionica, na teme „Postupanje poli-

cije u slučajevima nasilja u porodici i partnerskim odnosima“ (pohađalo 30.318 policijskih službenika), „Rad policije sa marginalizovanim, manjinskim i socijalno ranjivim grupama“ (pohađalo 30.255 policijskih službenika) i „Pojam, prepoznavanje i delovanje policije na krivično delo trgovina ljudima“ (pohađalo 30.308 policijska službenika).

Indikator 2 i 3: Tokom 2018. i 2019. godine realizovano je 10 preventivnih projekata koji za cilj imaju pružanje podrške bezbednosnim potrebama žena, devojaka i devojčica, pre svega iz višestruko diskriminisanih i ranjivih grupa devojaka i devojčica školskog uzrasta. U izveštajnom periodu, MUP Republike Srbije realizovao je program pod nazivom „Osnovi bezbednosti dece“ u svim osnovnim školama u Republici Srbiji, u okviru koga je održano 148.539 predavanja sa raznovrsnim i relevantnim bezbednosnim temama, kojim je obuhvaćeno 32.820 devojčica prvih razreda, 32.291 devojčica četvrtih razreda i 32.447 devojčica šestih razreda. Pored toga, projekat „Matura 2018“, realizovan od strane sa Upravom kriminalističke policije i Upravom saobraćajne policije, na području svih policijskih uprava. U okviru projekta sprovedene su edukativne aktivnosti u 447 škola, kroz 934 predavanja sa oko 35.000 učenika. Takođe, u 351 školi, sprovedene su preventivno – operativne akcije usmerene na sprečavanje vršenja krivičnih dela i prekršaja, a pripremljena su i dva video spota sa temom bezbedne proslave mature.

2.6. Podrška proizvodnji medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja o značaju prevencije nasilja nad ženama

<p>Nosilac:</p> <p>Ministarstvo kulture i informisanja (MKI)</p> <p>Partneri:</p> <p>Kancelarija za odnose sa medijima Vlade i Operativno telo (KTRR), Poverenik za zaštitu ravnopravnosti i druga institucionalna tela i mehanizmi rodne ravnopravnosti na svim nivoima u saradnji svim akterima sprovođenja NAP-a i medijima</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ukupan broj, sadržaj i usmerenje objavljenih medijskih priloga; - Broj i sadržaj emitovanih priloga u elektronskim medijima; - Broj i sadržaj objavljenih priloga u štampanim medijima; 	<p>Kontinuirano</p>
--	---	---------------------

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1,2 i 3: U izveštajnom periodu, objavljeno je 298 priloga od toga 83 priloga u elektronskim medijima i 215 u štampanim medijima.

► **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**

Indikatori 1,2 i 3: Na osnovu javnog konkursa raspisanog u MRZBSP u 2017. godini, dodeljena su sredstva Grupi za zaštitu životne sredine „Natura et lex“ sa sedištem u Beogradu, za projekat „TV rečnik rodne ravnopravnosti“.

Zaključci i preporuke:

U prethodnom periodu pravni okvir u oblasti rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji značajno je unapređen. Uz primenu postojećih zakona, dostavljeni izveštaji su ukazali na značajnu aktivnost Ministarstava pravde i odbrane u cilju urođnjavanja predloga zakona i drugih normativnih akata. Sa druge strane, ministarstva nisu u velikoj meri izvestila o organizovanju javnih rasprava na temu politika u oblasti bezbednosti žena u društvu, kao što je definisano NAP-om, kao i uključivanju organizacija civilnog društva u proces izrade nacrtu zakona.

Pored toga, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja je sprovedo veliki broj projekata i promotivnih aktivnosti u cilju promocije kulture tolerancije, različitosti i demokratskih vrednosti, što je od izuzetne važnosti. Sa druge strane, neophodno je sprovesti aktivnosti koje bi se ciljano obratile pitanjima edukacije učenika i učenica o pitanjima rodne ravnopravnosti, prepoznavanja i reagovanja na rodno zasnovano nasilje i druge principe sadržane u Agendi Žene, mir i bezbednost.

Sagledavanje dostavljenih izveštaja ukazuje na intenzivan rad Ministarstva unutrašnjih poslova na edukaciji policijskih službenika i službenica, ali i dece školskog uzrasta, što je od velikog značaja i ujedno predstavlja osnovu za dalji razvoj aktivnosti, uz primenu multisektorskog pristupa i saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i organizacijama civilnog društva.

- **Nastaviti rad na urođnjavanju javnih politika i unapređenju rodne ravnopravnosti;**
- **Uključivati OCD u proces izrade nacrtu zakona i drugih normativnih dokumenata;**
- **Nastaviti sa integrisanjem principa Agende „Žene, mir i bezbednost“ u nastavne kurikulume;**
- **Nastaviti i intenzivirati aktivnosti u cilju podizanja kapaciteta svih aktera u sistemu zaštite žrtava porodičnog nasilja;**
- **Nastaviti i intenzivirati sprovođenje aktivnosti u cilju edukacije i promocije bezbednosnih potreba žena, devojaka i devojčica u zajednici, uz najširi mogući obuhvat.**

3. UČESTVOVANJE

3.1. Usaglašavanje relevantnih zakonskih i podzakonskih propisa u oblasti bezbednosti i odbrane sa rešenjima antidiskriminacionih propisa u vezi s prijemom, napredovanjem u karijeri i usklađivanjem profesionalnog i privatnog života žena zaposlenih u sistemu bezbednosti

Nosioci: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF- UC, MP - UIKS i MSP)	1. Analiza usaglašenosti propisa sa antidiskriminacionim normama;	Druga polovina 2018. godine
Partneri: Ministarstvo pravde (MP) i Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (MRZBSP)	2. Propisi usaglašeni sa antidiskriminacionim normama	Kontinuirano

► **Ministarstvo odbrane**

Indikatori 1 i 2: Donet je Zakon o vojnom obrazovanju u kojem su ugrađene mere zaštite žena zaposlenih u MO i VS. Mere zaštite žena zaposlenih u MO i VS ugrađene su, kroz izmene i dopune u Zakonu o odbrani, Zakonu o Vojsci Srbije i Zakonu o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi. Pored toga, Ministarstvo odbrane je dalo mišljenje na više normativnih akata (15 zakona) drugih državnih organa u kojima su ugrađene mere zaštite žena.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Primena antidiskriminacionih propisa se prati na polugodišnjem nivou kroz aktivnosti i indikatore predviđene Smernicama za implementaciju mera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Izrađivani su izveštaji o realizovanim aktivnostima iz Smernica za implementaciju mera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova sa pripadajućim izveštajem sa rodno osetljivom statistikom, kao i izveštaj o realizovanim aktivnostima iz Smernica u područnim policijskim upravama.

3.2. Unapređenje sistema planiranja, organizacije i upravljanja ljudskim resursima u institucijama sistema bezbednosti kako bi se obezbedila veća zastupljenost i napredovanje žena

Nosioci: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)	1. Procenat zastupljenosti žena	Druga polovina 2018. godine
Partneri: Služba za upravljanje kadrovima Vlade, MRZBSP i MP	2. Broj žena na mestima odlučivanja u odnosu na ukupan broj zaposlenih u organima državne uprave u sistemu bezbednosti; 3. Postojanje plana za vođenje žena u karijeri	Kontinuirano

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: Dostupni su podaci o zastupljenosti za 2019. i 2020. godinu. U 2019. godini, od ukupnog broja zaposlenih u celokupnom Ministarstvu odbrane (sa Vojskom Srbije) 21,93% činile su žene, što je za 0,85% više nego u 2018. godini. Od ukupnog broja zaposlenih u celokupnom Ministarstvu odbrane 2020. godine (sa Vojskom Srbije) 22,94% činile su žene, što je za 1,01% više nego u 2019. godini.

Indikator 2: Među oficirima žene su zastupljene sa 6,99% (povećanje za 0,55%), među podoficirima sa 1,96% (povećanje za 0,13%), među profesionalnim vojnicima sa 15,41% (povećanje za 1,34%) i među civilnim licima sa 51,97% (povećanje za 0,39%). Među oficirima žene su zastupljene sa 7,91% (povećanje za 0,92%), među podoficirima sa 2,40% (povećanje za 0,44%), među profesionalnim vojnicima sa 15,89% (povećanje za 0,48%) i među civilnim licima sa 52,99% (povećanje za 1,02%).

U Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije zastupljenost žena na rukovodećim dužnostima iznosi 8,49% što je povećanje za 0,69% u odnosu na 2018. godinu; Zastupljenost žena na komandnim i rukovodećim dužnostima u MO i VS, iznosi 8,96%, što je za 0,47% više nego u 2019. godini.

Procenat zastupljenosti žena u VS iznosi 12,35%, što je za 0,65% više nego u 2019. godini. Zastupljenost žena na komandnim i rukovodećim dužnostima u VS iznosi 4,80%, što čini 1,05% od ukupnog broja pripadnika VS i za 0,15% je veća nego u 2019. godini.

Indikator 3: Odredbama Zakona o Vojski Srbije, Uredbe o stanjima u službi profesionalnih vojnih lica i o unapređivanju oficira i podoficira, Uredbe o prijemu u profesionalnu vojnu službu, kao i drugim podzakonskim aktima stvorene su jednake mogućnosti u praksi za školovanje, zapošljavanje, karijerno vođenje i napredovanje žena i muškaraca zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: U izveštajnom periodu, od bazne vrednosti zastupljenosti žena u 2017. godini, do završetka sprovođenja NAP-a, procenat zastupljenosti žena se povećao sa 24 na 25,7%, odnosno za 1,7%.

Indikator 2: Procenat žena na rukovodećim položajima u odnosu na ukupan broj zaposlenih je sa 1,4% 2017. godine, porastao na 1,72% 2020. godine. U odnosu na ukupan broj zaposlenih na rukovodećih položajima, zastupljenost žena se sa 14% 2017. godine povećalo na 18,1% 2020. godine.

Indikator 3: Smernice za implementaciju mera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u MUP-u predviđaju stvaranje ravnopravnih uslova za napredovanje i karijerni razvoj za muškarce i žene kroz praćenje dostupnosti i uključenosti žena i muškaraca u programe za razvoj rukovodilaca. Kroz programe i realizaciju obuke, u srednjem roku, planirani su za izradu i posebni programi obuke za žene i muškarce, koji im pomažu da savladaju kriterijume za određene pozicije ili organizacione jedinice.

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 1: Rezultati rodne analize od 1. juna 2017. godine, ukazuju da su žene zastupljene sa 30,79% u odnosu na ukupan broj zaposlenih u Agenciji, dok su na dan 31.12.2020. godine, žene bile zastupljene sa 31,44% u odnosu na ukupan broj zaposlenih.

Indikator 2: Zastupljenost žena na rukovodećim i upravljačkim radnim mestima u odnosu na ukupan broj u junu 2017. godine iznosio je 13,35%, dok je na dan 31.12.2020. godine iznosio 15,45%. Po kategorijama, zastupljenost žena na rukovodećim položajima sredinom 2017. godine, iznosila je 12,5% na strateškom, 13,53% na srednjem i 13,51% na nižem. Po istim kategorijama, zastupljenost krajem 2020. godine iznosila je 7,14% na strateškom, 15,05% na srednjem i 19,02% na nižem nivou.

► **Ministarstvo spoljnih poslova**

Indikator 1: U MSP žene čine 48,73% od ukupnog broja zaposlenih. Od ukupnog broja zaposlenih sa diplomatskim zvanjima, žene čine 56,53%. Unutar sektora za multilateralnu saradnju, žene čine 60% zaposlenih.

Indikator 2: Od ukupnog broja državnih službenika na položaju, žene čine 50%, dok od ukupnog broja šefova diplomatsko – konzularnih predstavništava žene čine 31,42%.

▶ Kancelarija za Kosovo i Metohiju

Indikator 1: Kancelarija za Kosovo i Metohiju ima ukupno 70 stalno zaposlenih lica od čega žene čine **63%**.

▶ Uprava carina

Indikator 1: Žene čine oko **42%** od ukupnog broja zaposlenih u Upravi.

▶ Ministarstvo pravde

Indikator 1: Žene čine 78,4% zaposlenih.

▶ Uprava za izvršenje krivičnih sankcija

Indikator 1: Žene čine **28,23%** zaposlenih.

Indikator 2: Žene zauzimaju **32,54%** rukovodećih radnih mesta.

3.3. Stvaranje jednakih mogućnosti u praksi za školovanje, zapošljavanje, karijerno vođenje i napredovanje žena (posebno žena iz višestruko diskriminiranih i manjinskih grupa) i muškaraca u sistemu bezbednosti

<p>Nosioci:</p> <p>Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)</p>	1. Broj i vrste afirmativnih mera;	Prva polovina 2018. godine
	<p>Partneri:</p> <p>Služba za upravljanje kadrovima Vlade, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR) i MRZBSP, u saradnji sa Univerzitetima i obrazovanim institucijama u oblasti bezbednosti</p>	<p>2. Broj i vrsta propisa kojom se regulišu jednake mogućnosti;</p> <p>3. Broj odluka kojima se operacionalizuju politike jednakih mogućnosti;</p> <p>4. Procenat žena na rukovodećim pozicijama;</p> <p>5. Procenat žena u operativnom sastavu;</p>

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 2: Odredbama Zakona o Vojsci Srbije, Uredbe o stanjima u službi profesionalnih vojnih lica i o unapređivanju oficira i podoficira, Uredbe o prijemu u profesionalnu vojnu službu, kao i drugim podzakonskim aktima stvorene su jednake mogućnosti u praksi za školovanje, zapošljavanje, karijerno vođenje i napredovanje žena i muškaraca zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije

Indikator 4: U 2019. godini, žene su među oficirima bile zastupljene sa 6,99% (povećanje za 0,55%), među podoficirima sa 1,96% (povećanje za 0,13%), među profesionalnim vojnicima sa 15,41% (povećanje za 1,34%) i među civilnim licima sa 51,97% (povećanje za 0,39%). Kada je u pitanju 2020. godina, zastupljenost

žena među oficirima bila je 7,91% (povećanje za 0,92%), među podoficirima 2,40% (povećanje za 0,44%), među profesionalnim vojnicima 15,89% (povećanje za 0,48%) i među civilnim licima 52,99% (povećanje za 1,02%).

U Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije 2019. godine zastupljenost žena na rukovodećim dužnostima iznosi 8,49% što je povećanje za 0,69% u odnosu na 2018. godinu. Što se tiče 2020. godine, zastupljenost je iznosila 8,96%, što je za 0,47% više nego u 2019. godini.

Indikator 5: Procenat zastupljenosti žena u VS iznosi 12,35%, što je za 0,65% više nego u 2019. godini. Zastupljenost žena na komandnim i rukovodećim dužnostima u VS iznosi 4,80%, što čini 1,05% od ukupnog broja pripadnika VS i za 0,15% je veća nego u 2019. godini.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Nema podataka o sprovedenim afirmativnim merama

Indikator 2: Nema podataka

Indikator 3: Smernice za implementaciju mera za osvarivanje rodne ravnopravnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova

Indikator 4: Procenat žena na rukovodećim položajima u odnosu na ukupan broj zaposlenih je sa 1,4% 2017. godine, porastao na 1,72% 2020. godine. U odnosu na ukupan broj zaposlenih na rukovodećih položajima, zastupljenost žena se sa 14% 2017. godine povećalo na 18,1% 2020. godine.

Indikator 5: U izveštajnom periodu procenat žena na poslovima uniformisane policije i u operativnom sastavu policije povećan je sa 10,9% na 13,3%. U odnosu na ukupan broj žena, udeo žena na operativnim poslovima je povećan sa 46,3% na 52%.

► Bezbednosno – informativna agencija

Indikator 4: Zastupljenost žena na rukovodećim i upravljačkim radnim mestima u odnosu na ukupan broj u junu 2017. godine iznosio je 13,35%, dok je na dan 31.12.2020. godine iznosio 15,45%. Po kategorijama, zastupljenost žena na rukovodećim položajima sredinom 2017. godine, iznosio je 12,5% na strateškom, 13,53% na srednjem i 13,51% na nižem. Po istim kategorijama, zastupljenost krajem 2020. godine iznosila je 7,14% na strateškom, 15,05% na srednjem i 19,02% na nižem nivou.

Indikator 5: Od ukupnog broja žena u junu 2017. godine njih 79,66% je radilo na operativnim poslovima, dok je zaključno sa 31.12.2020. godine taj procenat iznosio 85,38%. Na administrativnim, odnosno poslovima logistike, žene su u junu 2017. godine bile zastupljene sa 20,34%, dok je taj procenat krajem 2020. godine iznosio 14,62%.

► Kancelarija za Kosovo i Metohiju

Indikator 4: Na rukovodećim pozicijama ukupno je 11 žena, od čega nijedna na pozicijama direktora i zamenika direktora, 3 na pozicijama pomoćnice direktora (43%) i 8 na mestu rukovoditeljki organizacionih jedinica.

► Uprava carina

Indikator 4: Od ukupno sedam državnih službenika na položaju, četiri su žene, odnosno 57%.

► Uprava za izvršenje krivičnih sankcija

Indikator 4: Žene zauzimaju 32,54% rukovodećih radnih mesta.

3.4. Stvaranje jednakih mogućnosti za povećanje zastupljenosti žena na pozicijama rektora i prorektora univerziteta, dekana, prodekana, šefova katedri, nastavnika i polaznika na svim nivoima školovanja i usavršavanja u oblasti bezbednosti

<p>Nosioci:</p> <p>Univerziteti i obrazovane institucije u oblasti bezbednosti, a posebno: Vojna gimnazija, Vojna akademija, Kriminalističko-policijska akademija, Centar za osnovnu policijsku obuku i Akademija za bezbednost</p> <p>Partneri:</p> <p>MPNTR i organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)</p>	<p>1. Broj žena na rukovodećim pozicijama u obrazovnim institucijama u sistemu bezbednosti;</p>	<p>Prva polovina 2018. godine</p>
	<p>2. Broj žena u nastavi u obrazovnim institucijama u sistemu bezbednosti;</p> <p>3. Broj žena polaznika na svim nivoima školovanja i usavršavanja u bezbednosti;</p> <p>4. Broj i vrste afirmativnih mera</p>	<p>Kontinuirano</p>

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: Na rukovodećim dužnostima u Univerzitetu odbrane, zaključno sa 31.12.2020. godine, nalazilo se 29 žena, što iznosi 19% od ukupnog broja rukovodećih formacijskih mesta u Univerzitetu odbrane.

Indikator 2: Od ukupnog broja nastavnika u Vojnoj akademiji 20% čine žene; U Vojnoj gimnaziji procenat žena na nastavničkim mestima iznosi 71%; Srednja

stručna vojna škola ima zaposlene četiri nastavnice, odnosno 100% su žene, a većina angažovanih nastavnika su nastavnici Vojne gimnazije; Medicinski fakultet VMA je u 2020. godini imao 50% nastavnica, što je za 1% više nego i 2019. godini; U Školi nacionalne odbrane UO zaposlena je jedna žena nastavnik i jedna žena predavač na kursovima u obe kalendarske godine, što čini 10% predavača;

Indikator 3: U školskoj 2019/2020. godini na osnovnim studijama u Vojnoj akademiji Univerziteta odbrane (prva godina) upisano je 37% devojaka; – U Vojnoj akademiji na drugoj godini školovanja (143. klasa) ima 42% devojaka, na trećoj godini (142. klasa) ima 17% devojaka i na četvrtoj godini (141. klasa) ima 14% devojaka; – Na Medicinskom fakultetu VMA 68% su devojke; U Srednjoj stručnoj vojnoj školi, od ukupnog broja učenika, 21% su devojke; – U školskoj 2019/2020. godini u Vojnoj gimnaziji (prvi razred), od ukupnog broja učenika, upisano je 36% devojaka; – U martovskoj partiji Klase slušalaca rezervnih oficira u 2019. godine 12% su bile devojke, a u septembarskoj klasi 28% slušalaca čine žene.

Visoke studije bezbednosti i odbrane u toku 2020. godine završila je jedna žena, poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srbije, što je predstavljalo 9% od ukupnog broja polaznika; Na Komandno-štabnom usavršavanju i Generalštabnom usavršavanju u školskoj 2019/2020. godini nije bilo žena oficira na usavršavanju. Na Osnovni komandno-štabni kurs u 2020. godini upućeno je šest oficirki, odnosno 4,3% od 139 upućenih polaznika, što predstavlja povećanje u odnosu na 2019. godinu, kad su na navedeni oblik usavršavanja upućene dve oficirke. U školskoj 2020/2021. godini na osnovnim studijama u Vojnoj akademiji (prva godina) upisano je 38% devojaka, što je za 1% više nego u školskoj 2019/20. godini. Na Medicinskom fakultetu VMA u školskoj 2020/2021. godini od ukupnog broja upisanih kadeta 68% su bile devojke, što je za 3% više nego u školskoj 2020/2021. godini. U školskoj 2020/21. godine u prvi razred Vojne gimnazije upisano je 57% devojaka, što je 21% više nego u školskoj 2019/20. godini. U Srednjoj stručnoj vojnoj školi u školskoj 2020/21. godine upisano je 46% devojaka, što je za 25% više nego u školskoj 2019/20. godini. Na Kurs slušalaca rezervnih oficira u toku 2020. godine, u dva uputna roka (mart i septembar), upućeno je ukupno 88 kandidata, od čega su 26, odnosno 29,54%, bile devojke.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Na Kriminalističko – policijskom univerzitetu nema žena na pozicijama rektora i prorektora.

Indikator 2: Od ukupnog broja šefova katedri (5) u 2020. godini samo je jedna žena, od ukupnog broja zaposlenih u nastavi (85), 34,1% čine žene, što je za gotovo 1 prcent manje u odnosu na 2019. godinu.

Indikator 3: U Centru za osnovnu policijsku obuku (COPO) tokom 2017. godine, od ukupnog broja polaznika/ca 21,4% su činile žene. Tokom 2019.godine raspisana su dva konkursa za prijem polaznika/ca, prilikom kojih su prosečno žene činile 27,5% od ukupnog broja prijavljenih kandidata/kinja i 24,8% kandidata/kinja koji su uspešno prošli proces selekcije, dok je obuku završilo 80 polaznika/ca, od kojih su 35% žene. Tokom 2020. godine raspisan je konkurs za prijem 1060 polaznika/ca na stručno osposobljavanje za obavljanje poslova uniformisanog policijskog službenika na radnom mestu policajca. Prijavilo se ukupno 6152 osoba, od čega 30,7% čine žene. U trenutku dostavljanja izveštaja, selekcija kandidata je bila u toku.

U 2019. godini osnovnu obuku za pripadnike vatrogasno – spasilačkih jedinica završilo je 213 polaznika/ca, od kojih su 4,22% žene. Pored toga, 2020. godine raspisan je konkurs za prijem 200 polaznika/ca Osnovne obuke pripadnika vatrogasno – spasilačkih jedinica, na koju su, nakon sprovedenog procesa selekcije, primljene 2 žene, od ukupnog broja od 211 polaznika/ca odnosno 0,94%.

Kada su u pitanju obuke za rukovodeći kadar, tokom 2019. godine, obuku za operativni nivo rukovođenja uspešno je završilo 26,2% žena, obuku za srednji nivo rukovođenja 14%, obuku za visoki nivo rukovođenja 15% žena, a obuku za strateški nivo rukovođenja nije pohađala nijedna žena.

Tokom 2020. godine, obuku za operativni nivo rukovođenja uspešno je završilo 30% žena, obuku za srednji nivo rukovođenja 17,5%, obuku za visoki nivo rukovođenja 6,25% žena, a obuku za strateški nivo rukovođenja 13,33% žena.

Od ukupnog broja studenata i studentkinja, na Kriminalističko – policijskom univerzitetu, žene čine 45,5%. U školskoj 2019/2020, na osnovnim strukovnim studijama studentkinje su zastupljene sa 34,2% (2019. 36,1%), dok su na osnovnim akademskim studijama 48,2% (2019. 44,5%). Na master akademskim studijama žene su zastupljene sa 55,6% (2019. 50,9%), a na specijalističkim akademskim studijama sa 31,3% (2019. 35,8%). Ukupno na drugom stepenu studija žene čine 50,8% (2019. 46,7%), dok su na doktorskim zastupljene sa 48%.

Indikator 4: Nema podataka o afirmativnim merama.

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 3: Od ukupnog broja polaznika/ca Akademije za nacionalnu bezbednost, devojke su činile 37% 2017. godine, 47% 2018. godine i 40% 2019. godine.

3.5. Suzbijanje pojave da žene u sistemu bezbednosti neproporcionalno budu proglašavane tehnološkim viškom, posebno kada su jedini hranioci u porodici ili samohrane majke

<p>Nosioci:</p> <p>Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)</p> <p>Partneri:</p> <p>Sindikalne organizacije i Privredna komora (Unija privatnih poslodavaca) i MDULS</p>	<p>1. Sprovedena rodna analiza pre definisanja tzv. tehnološkog viška;</p>	<p>Druga polovina 2017. godine</p>
	<p>2. Broj preporuka savetnika/savetnica za sprovođenje NAP-a datih menadžmentu za sprečavanje negativnih pojava;</p> <p>3. Broj pritužbi zaposlenih;</p> <p>4. Načini postupanja po pritužbama zaposlenih - Broj žena i muškaraca koji su proglašeni tehnološkim viškom na godišnjem nivou od strane poslodavaca</p>	<p>Kontinuirano</p>

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: U izveštajnom periodu nije bilo tehnoloških viškova.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: U izveštajnom periodu nije bilo tehnoloških viškova.

3.6. Uvođenje statističkog praćenja i periodičnih kvalitativnih istraživanja o razlozima koji direktno utiču na zapošljavanje (regrutovanje) žena, zadržavanje, napredovanje i napuštanje određenih radnih mesta u sistemu bezbednosti

Nosioci: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)	1. Uspostavljen sistem statističkog praćenja;	Druga polovina 2017. godine
	2. Broj istraživanja; 3. Broj predloženih mera na osnovu istraživanja	Kontinuirano
Partneri: Akademska zajednica, OCD i mediji		

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: U MO i VS nije uspostavljeno statističko praćenje i istraživanje o razlozima koji direktno utiču na zapošljavanje (regrutovanje) žena, zadržavanje, napredovanje i napuštanje radnih mesta.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Instrumenti za praćenje efekata implementacije mera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u MUP definisani su Smernicama, kroz sistem upravljanja ljudskim resursima. Kontinuirano se vrši praćenje indikatora rodne strukture zaposlenih u MUP-u, a izrađuju se i godišnji izveštaji o rodnoj ravnopravnosti i strukturi zaposlenih na osnovu indikatora definisanih instrumentima za praćenje efekata mera.

3.7. Obezbeđivanje veće zastupljenosti žena u aktivnostima međunarodne saradnje, pregovaranju o rešavanju konflikata i u civilnim i vojnim misijama UN i EU

Nosioci: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)	1. Broj i sadržaj usvojenih mera za veću zastupljenost žena u aktivnostima međunarodne saradnje;	Druga polovina 2017. godine
	2. Broj i sadržaj usvojenih mera za veću zastupljenost žena u pregovaranju o rešavanju konflikata;	Kontinuirano
Partneri: MRZBSP i Tim za smanjivanje siromaštva i socijalno uključivanje Vlade	3. Broj i sadržaj usvojenih mera za veću zastupljenost žena u civilnim i vojnim misijama UN i EU; 4. Pozicije na kojima se nalaze žene koje učestvuju u civilnim i vojnim misijama UN i EU	

► Ministarstvo odbrane

Indikator 4: U prvoj polovini 2019. godine, računajući i kontingent koji se upućuje u multinacionalne operacije (MnOp) Ujedinjenih nacija - UNIFIL u Republici Liban učestvovalo je ukupno 510 lica u MnOp, od kojih su 439 bili muškarci (86,08%), a 71 učesnica misija su bile žene (13,92%).

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1 i 2: Nema podataka u usvojenim merama za veću zastupljenost žena u civilnim i vojnim misijama UN i EU. U izveštajnom periodu žene nisu učestvovala u civilnim misijama UN i EU.

► **Ministarstvo spoljnih poslova**

Indikator 1: U Sektoru za bezbednosnu politiku zastupljenost žena je 50%, a žena je i rukovoditeljka sektora. U Sektoru za multilateralnu saradnju žene čine 60% zaposlenih.

3.8. Povećanje zastupljenosti i uticaja žena na odlučivanje o odbrambenim i bezbednosnim pitanjima

Nosilac: Politički savet (MO)	1. Broj žena na pozicijama odlučivanja o odbrambenim i bezbednosnim pitanjima	Kontinuirano
Partneri: Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)		

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Procenat žena na rukovodećim položajima u odnosu na ukupan broj zaposlenih je sa 1,4% 2017. godine, porastao na 1,72% 2020. godine. U odnosu na ukupan broj zaposlenih na rukovodećih položajima, zastupljenost žena se sa 14% 2017. godine povećalo na 18,1% 2020. godine.

3.9. Podsticanje većeg učešća žena u sastavu republičkih, pokrajinskih i lokalnih štabova za krizne i vanredne situacije kao i u aktivnostima u vezi sa vanrednim situacijama

<p>Nosilac:</p> <p>MUP i ostali organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Procenat žena koje učestvuju u štabovima za krizne ili vanredne situacije na svim nivoima; 2. Procenat žena koje su neposredno uključene u aktivnosti u vanrednim situacijama; 3. Procenat žena koje učestvuju u vežbama u vezi sa prevencijom vanrednih situacija; 4. Broj osmišljenih mera i mehanizama saradnje organa lokalne samouprave sa OCD, posebno sa ženama iz višestruko diskriminiranih i manjinskih grupa; 5. Broj primera dobre prakse 	<p>Druga polovina 2017. godine</p>
<p>Partneri:</p> <p>Jedinice lokalne samouprave</p>		<p>Kontinuirano</p>

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: U sastav Republičkog štaba za vanredne situacije i Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti COVID-19 iz MO i VS nisu imenovana lica ženskog pola.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1:

► **Republički štab za vanredne situacije**

2017: 32 člana, 12,5% žena

2018: 35 članova, 8,6% žena

2019: 39 članova, 12,8% žena

2020: 41 član, 12,2% žena

► **Pokrajinski štab za vanredne situacije**

2017: 21 član, 19% žena

2018: 20 članova, 15% žena

2019: 20 članova, 10% žena

2020: 22 člana, 13,6% žena

► **Okružni štabovi za vanredne situacije**

U periodu od 2017 – 2020, na teritoriji R.Srbije obrazovana su 24 okružna štaba za vanrede situacije, sa ukupno 427 članova, od kojih žene čine 23.65%.

Indikator 2: U periodu 2017 – 2020 g. procenat žena neposredno uključenih u aktivnosti u vezi sa vanrednim situacijama iznosi 0,4%.

Indikator 3: U organizaciji, logističkoj podršci i realizaciji Međunarodne vežbe u oblasti vanrednih situacija „Srbija 2019“ učestvovalo je oko 7% žena.

Sektor za vanredne situacije je u saradnji sa Crvenim krstom Srbije i lokalnim samoupravama realizovao sledeće komandno – simulacione vežbe:

- **GO Mladenovac – 37 učesnika/ca, 54% žena;**
- **GO Obrenovac – 40 učesnika/ca, 37% žena;**
- **GO Vračar – 32 učesnika/ce, 50% žena;**

Pored toga, u izveštajnom periodu realizovana je Osnovna obuka pripadnika/ca vatrogasno – spasilačkih jedinica, koju je pohađalo 687 polaznika, od čega 16 žena, što je manje od 2,62% ukupnog broja polaznika/ca.

Zaključci i preporuke:

Dostupni podaci pokazuju da je zastupljenost žena u Ministarstvu odbrane i Ministarstvu unutrašnjih poslova u blagom i nedovoljnom porastu, bilo da je reč o ukupnoj zastupljenosti, bilo da je reč o operativnom sastavu. Ohrabruje podatak o zastupljenosti žena i devojaka u obrazovnim institucijama sektora bezbednosti, što je neophodan preduslov za kontinuirano povećanje i ostvarenje cilja, odnosno uravnotežene zastupljenosti. Značajno je povoljnija situacija kada su u pitanju Ministarstvo spoljnih poslova, Kancelariji za Kosovo i Metohiju, Uprava carina i Upravi za izvršenje krivičnih sankcija. Pored toga, i dalje je neuravnotežena zastupljenost žena u republičkom, pokrajinskom i okružnim štabovima za vanredne situacije, što smanjuje kapacitet za unošenje rodne perspektive u procese donošenja odluka.

S tim u vezi, potrebno je:

- **Intenzivirati napore za dostizanje uravnotežene zastupljenosti u sektoru bezbednosti, a naročito u operativnom sastavu i rukovodilačkim mestima;**
- **Razmotriti primenu posebnih mera za povećanja zastupljenosti;**
- **Podizati svest o značaju i prednosti povećanja zastupljenosti žena u procesima donošenja odluka;**
- **Intenzivirati napore u cilju promocije obrazovnih ustanova sektora bezbednosti i povećanja interesovanja među devojka i devojčicama;**

- **Preduzeti aktivnosti radi postizanja ravnoteže između privatnog i poslovnog života za sve zaposlene u sektoru bezbednosti;**
- **Unaprediti evidencije i mehanizme za praćenje karijernog razvoja žena u sektoru bezbednosti, kao i razloga za napuštanje radnih mesta unutar sektora bezbednosti;**

4. ZAŠTITA

4.1. Uvođenje rodne perspektive u sve javne politike u oblasti odbrane i bezbednosti u cilju unapređenja zaštite i bezbednosti žena

<p>Nosilac:</p> <p>Politički savet (MO)</p> <p>Partneri:</p> <p>Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MSP), Poverenik za zaštitu ravnopravnosti u saradnji sa drugim institucionalnim telima i mehanizmima za rodnu ravnopravnost na svim nivoima i OCD koje se bave ljudskim pravima žena</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj mera i aktivnosti uvedenih u javne politike u oblasti bezbednosti i odbrane; 2. Broj primera dobrih praksi usvojenih i primenjenih u unapređivanju zaštite žena; 3. Rodna analiza javnih politika i usvojenih mera i aktivnosti; 4. Izveštaji nezavisnih institucija 	<p>Kontinuirano</p>
--	---	---------------------

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: U januaru 2018. usvojene su Smernice za implementaciju mera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u MUP⁴. U februaru 2018. Obrazovan je Savet za rodnu ravnopravnost MUP, kojim predsedava ministar unutrašnjih poslova, sa

mandatom da sprovodi politike rodne ravnopravnosti u Ministarstvu, kao i da razmatra stanje u ovoj oblasti.

4.2. Jačanje kapaciteta Vojske Srbije i Ministarstva unutrašnjih poslova za zaštitu žena u ostvarivanju misija i zadataka u multinacionalnim operacijama

<p>Nosioci:</p> <p>MO i MUP</p> <p>Partneri:</p> <p>Organi državne uprave u saradnji sa međunarodnim organizacijama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj unetih mera zaštite žena u standardne operativne procedure/protokole/nastavne planove i programe; 2. Broj realizovanih obuka; 3. Broj organizacija civilnog društva, predstavnika akademske zajednice uključenih u sprovođenje obuke; 4. Broj sprovedenih analiza i evaluacija sprovedenih aktivnosti 	<p>Kontinuirano</p>
---	--	---------------------

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 2: U Centru za mirovne operacije u prvoj polovini 2019. godine je realizovana obuka lica koja se upućuju u multinacionalne operacije po temi „Rodna pitanja u MnOp“ u 20 termina, sa ukupno obučanih 533 lica od kojih su 46 (8,6%) bile žene. U Centru za mirovne operacije u toku 2020. godine je realizovana obuka kandidata koji se upućuju u multinacionalne operacije po temi „Rodna pitanja u MnOp“ u 12 termina, sa ukupno obučanih 270 lica od kojih su 45 (17%) bile žene.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: Nema podataka o broju unetih mera.

Indikator 2: U izveštajnom periodu održane su 4 obuke za učešće u mirovnim operacijama, na kojima je učestvovalo 7 pripadnika MUP, od čega su svi učesnici bili muškarci.

4.3. Unapređivanje efikasnosti sistema bezbednosti i svih ostalih aktera za preduzimanje neophodnih zakonodavnih i drugih mera da se sa potpunom posvećenošću, spreče, istraže i kazne dela nasilja nad ženama u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama

<p>Nosioci:</p> <p>Organi državne uprave u sistemu bezbednosti: MO, MUP, MF - UC, MP - UIKS, kao i MP u celini, sudovi i tužilaštva</p> <p>Partneri:</p> <p>MRZBSP, Ministarstvo zdravlja (MZ), jedinice lokalne samouprave, u saradnji sa Komesarijatom za izbeglice i migracije, OCD koje se bave ljudskim pravima žena i relevantnim međunarodnim organizacijama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj usvojenih propisa; 2. Broj sprovedenih obuka; 3. Broj analiza efikasnosti sprovedenih aktivnosti; 4. Broj planova zaštite pojedinačnih institucija; 5. Broj i sadržaj mera zaštite žena; 6. Izveštaji nezavisnih institucija 	<p>Kontinuirano</p>
---	---	---------------------

► **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**

Indikator 1: Tokom 2020. godine donet je Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima i standardima za pružanje usluge SOS telefona za žene sa iskustvom nasilja.

Indikator 2: U toku 2020. godine, usled nepovoljne epidemiološke situacije, većina obuka koje su bile kategorisane u prethodnoj godini nisu održane. Komora socijalne zaštite omogućila svim stručnim radnicima da realizuju onlajn obuke i obezbedila besplatno korišćenje platformi. Pored obuka koje je Komora kategorisala, u periodima kada su epidemiološke mere to dozvoljavale, realizovano je 15 besplatnih akreditovanih programa. Od tog broja, 11 akreditovanih programa za temu ima izradu planova stalnosti za decu koja su izmeštena iz porodica, zbog postojanja nasilja u porodici i obuke koje se bave prevencijom od izmeštanja dece.

Ostvarena je saradnja sa programom „Otvorena vrata pravosuđa“, u okviru kojeg je stručnim radnicima omogućeno aktivno učešće sa predstavnicima pravosudnog sistema, na tribinama i vebinarima na temu reagovanja sistema socijalne zaštite u postupcima nasilja u porodici. U okviru pomenute saradnje, održano je 4 obuke.

Predstavnici Inspektorata za rad od 2017. godine učestvuju u projektu „Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji. U okviru obuka koje su organizovane u okviru pomenutog projekta tokom 2017, 2018. i 2019. godine, obuhvaćeno je 160 inspektora rada, odnosno oko 72%. U toku realizacije druge faze projekta, obukama na temu borbe protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, tokom 2020. godine, učestvovao je 41 inspektor/ka rada. Pored toga, krajem 2020. godine, predstavnici Inspektorata za rad učestvovali su i na treningu za lokalne timove, realizovanim u okviru projekta „Od opasnosti do sigurnosti: Unapređivanje zaštite žrtava trgovine ljudima u Srbiji“.

Indikator 5: U izveštajnom periodu, usluge pomoći i podrške koristilo je 837 devojčica, devojaka i žena žrtava trgovine ljudima, odnosno po godinama:

2017 – 126, 2018 – 261, 2019 – 199, 2020 – 251. Od ovog broja, 367 korisnica je evidentirano prvi put, dok je 470 korisnica usluge koristilo nekoliko godina.

4.4. Uspostavljanje i kontrola mehanizama delotvorne zaštite žena zaposlenih ili angažovanih u sistemu bezbednosti od svih oblika nasilja i diskriminacije

<p>Nosioci:</p> <p>Organi državne uprave u sistemu bezbednosti (MO, MUP, BIA, MF - UC, MP - UIKS i MP)</p> <p>Partneri:</p> <p>Sudovi i tužilaštva i Poverenik za zaštitu ravnopravnosti</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj prijavljenih i procesuiranih slučajeva; 2. Broj i sadržaj mera delotvorne zaštite; 3. Broj primera dobre prakse ugrađenih u funkcionisanje organa državne uprave 4. Stavovi žena o delotvornosti mera zaštite od nasilja u sistemu bezbednosti; 5. Broj realizovanih obuka za zaposlene i rukovodioce na teme iz ove oblasti 	<p>Kontinuirano</p>
--	--	---------------------

► **Ministarstvo odbrane**

Indikator 1: Na osnovu dobijenih podataka od organizacionih jedinica MO, prijavljena su i procesuirana dva slučaja zlostavljanja žena na radu. Za oba slučaja se vodi disciplinski izviđaj za prestup i podnete su tužbe pred civilnim sudovima Republike Srbije, čiji postupak je u toku. Nije bilo slučajeva nasilja nad ženama i diskriminacije žena u multinacionalnim operacijama u kojima su učestvovali pripadnici MO i VS u toku 2020. godine;

Indikator 5: Tokom 2019. godine, u organizacionim jedinicama Ministarstva odbrane i u Vojski Srbije, na osnovu planova i programa obuke, sprovedeno je 67 obuka na teme iz oblasti rodne ravnopravnosti, diskriminacije, porodičnog nasilja, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja, prevencije radi povećanja bezbednosti žena u miru, konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva u zemlji i inostranstvu, kao i tema o sadržaju i aktivnostima čija je realizacija predviđen NAP-om.

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: U izveštajnom periodu primljeno je 37 pisanih obraćanja policijskih službenica, koje su se odnosile na zlostavljanje. Od toga, 3 slučaja su se odnosila na seksualno uznemiravanje, jedan na psihičko nasilje i 33 na mobing.

Indikator 2: U maju 2018. godine, usvojen je interni akt pod nazivom „Uputstvo sa smernicama za prevenciju i zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i diskriminacije zasnovane na drugim ličnim svojstvima u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije“, kojom se utvrđuju obaveze i dužnosti u MUP, u prevenciji diskriminacije, kao i mehanizama i procedura za zaštitu prava.

Indikator 5: Tokom 2019. i 2020. godine, kroz Program usavršavanja policijskih službenika, kroz redovnu nastavu i preko platforme e-učionica, realizovana su predavanja na teme: „Postupanje policije u slučajevima nasilja u porodici i partnerskim odnosima“, „Rad policije sa marginalizovanim, manjinskim i socijalno ranjivim grupama“, „Pojam, prepoznavanje i delovanje policije na krivično delo trgovina ljudima“ i „Pojam, prepoznavanje i reagovanje na pojavne oblike diskriminacije“. Pored toga, tokom 2020. godine, realizovana su dva seminara u saradnji sa Povernikom za zaštitu ravnopravnosti i Misijom OEBS-a u Srbiji, na temu „Prepoznavanje i reagovanje na diskriminaciju“.

► **Bezbednosno – informativna agencija**

Indikator 1: U izveštajnom periodu procesuirana je jedna prijava za zlostavljanje na radu, koji je okončan u Agenciji, odustankom od postupka posredovanja.

Indikator 2: Usvojeni su Instrukcija za prevenciju i zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i diskriminacije zasnovane na drugim ličnim svojstvima u BIA, Priručnik za osobe od poverenja, Smernice za implementaciju mera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u BIA.

4.5. Preduzimanje neophodnih mera radi oduzimanja vatrenog oružja ili ograničenja pristupa vatrenom oružju počiniocima nasilja

<p>Nosioci:</p> <p>MP, tužilaštva, sudovi, MZ i MUP</p>	<p>1. Broj preduzetih mera;</p> <p>2. Broj slučajeva upotrebe vatrenog oružja u situacijama nasilja nad ženama;</p>	<p>Kontinuirano</p>
<p>Partneri:</p> <p>Privredna komora (privatne službe obezbeđenja) i OCD</p>	<p>3. Analiza posedovanja i korišćenja vatrenog oružja u situacijama nasilja nad ženama;</p> <p>4. Izveštaji nezavisnih institucija</p>	<p>Kontinuirano</p>

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 1: U izveštajnom periodu oduzeto je 240 komada oružja u nelegalnom posedu u krivičnom postupku u događajima sa elementima nasilja u porodici (od jula 2017. do kraja 2018. godine -122, u 2019. godini – 67, u 2020. godini – 51).

► **Ministarstvo pravde**

Indikator 3: U cilju smanjenja rizika u oblasti zloupotrebe malog i lakog oružja u kontekstu nasilja u porodici, Ministarstvo pravde je podržalo sprovođenje istraživanja prakse institucija krivičnogopravnog sistema u odgovoru na nasilje u porodici, učinjeno zloupotrebom vatrenog oružja, koje je realizovao Program za razvoj UN (UNDP). Podržana je i organizacija četiri fokus grupe, kojoj su putem aplikacije ZOOM prisustvovali predstavnici pravosudnih organa. Rezultati pomenutog istraživanja su predstavljeni na četiri stručna skupa (Beograd, Novi Sad, Niš, Kragujevac), koji su organizovani za sudije i javne tužioce svih instanci.

4.6. Obezbeđivanje sveobuhvatne pravne zaštite i psihosocijalne podrške devojkama i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja, posebno pripadnicama višestruko marginalizovanih i diskriminiranih grupa u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama

<p>Nosioci:</p> <p>MRZBSP, MUP, MP, MZ, MPNTR i MSP</p> <p>Partneri:</p> <p>Domovi zdravlja, centri za socijalni rad, škole i druge obrazovne institucije, jedinice lokalne samouprave i organizacije civilnog društva, a posebno Kolo srpskih sestara i druge OCD koje se bave ljudskim pravima žena, u saradnji sa Komesarijatom za izbeglice i migracije i međunarodnim organizacijama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj usluga pravne zaštite i psihosocijalne podrške; 2. Broj žena koje su dobile pravnu zaštitu i psihosocijalnu podršku; 3. Broj pruženih usluga; 4. Broj usluga koje su finansijski podržane; 5. Procenat sredstava usmerenih u te svrhe; 6. Procenat sredstava utrošenih u te svrhe; 7. Broj žena koje su uključene u kreiranje programa; 8. Broj korisnica uključenih u kreiranje usluge; 9. Stavovi žena korisnica usluga o kvalitetu usluga; 10. Izveštaji nezavisnih institucija 	<p>Kontinuirano</p>
---	---	---------------------

► **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**

Indikator 1:

Podaci Zavoda za socijalnu zaštitu:

U 2018. godini bilo je 13.510 punoletnih žrtava fizičkog nasilja.

U 2019. godini evidentirano je ukupno 13.631 prijava za fizičko nasilje čije su žrtve punoletne osobe. Posmatrano u petogodišnjem periodu, zabeležen je porast broja prijava za sve uzrasne grupe punoletnih. Broj prijava je porastao za: 135,5% za mlade, 93,9% za odrasle i 79,8% za starije. Od ukupnog broja prijava za fizičko nasilje u 2019. godini, 73,4% prijava su za žene što ukazuje da je reč o rodno zasnovanom nasilju.

U 2020. godini ukupan broj prijava za sve starosne kategorije iznosio je 36.656 što je u odnosu na 2011. godinu više za 328,5%. Udeo punoletnih korisnika u ukupnom broju prijava nasilja u 2020. godini iznosi 77,2%.

U 2019. godini CSR je preduzeo ukupno 28.003 postupka u cilju zaštite punoletnih žrtava nasilja u porodici od kojih se 78,6% odnosi na materijalnu, pravnu ili stručno savetodavnu podršku.

U 2020. godini CSR je preduzeo ukupno 28.213 postupka u cilju zaštite punoletnih žrtava nasilja u porodici od kojih se 77,6% odnosi na materijalnu, pravnu ili stručno savetodavnu podršku.

Ukupan broj izrečenih mera zaštite za punoletne žrtve nasilja u porodici u 2019. godini iznosio je 5.344. Najzastupljenije mere su zabrana daljeg uznemiravanja člana porodice sa 36,6% i zabrana približavanja članu porodice na određenoj udaljenosti sa 32,3%.

Ukupan broj izrečenih mera zaštite za punoletne žrtve nasilja u porodici u 2020. godini iznosio je 6.099. Najzastupljenije mere su zabrana približavanja članu porodice na određenoj udaljenosti sa 44% i zabrana daljeg uznemiravanja člana porodice sa 25,8%.

Indikator 6: Trenutno u Republici Srbiji funkcioniše 7 licenciranih pružalaca usluge prihvatilišta za žrtve nasilja i 10 licenciranih pružalaca usluge SOS telefona za žene žrtve nasilja.

Indikator 7: Ministarstvo podržava unapređenje usluga u zajednici preko mehanizama namenskih transfera koji se dodeljuju jedinicama lokalne samouprave, koje dalje usmeravaju sredstva ka pružaocima usluga na svojoj teritoriji. U tu svrhu Ministarstvo je u 2020. godini izdvojilo 604.800.000,00 dinara. Jedan deo sredstava je usmeren i za podršku žrtvama nasilja u porodici i partnerskim odnosima, o čemu odlučuju jedinice lokalne samouprave.

4.7. Unapređenje pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojkama i ženama žrtvama trgovine ljudima, posebno pripadnicama višestruko marginalizovanih i diskriminiranih grupa u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama

<p>Nosioci:</p> <p>Nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima u saradnji sa MRZBSP, MP, sudovi i tužilaštva</p> <p>Partneri:</p> <p>OCD, a posebno Kolo srpskih sestara i druge OCD koje se bave ljudskim pravima žena u saradnji sa MSP i međunarodnim organizacijama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj žena koje su dobile pravnu zaštitu i psihosocijalnu podršku; 2. Procenat sredstava usmerenih i utrošenih u svrhe pravne zaštite i psihosocijalne podrške; 3. Broj izrađenih programa pravne zaštite i psihosocijalne podrške i uključenih institucija; 4. Broj žena koje su uključene u izradu programa pravne zaštite i psihosocijalne podrške; 5. Broj korisnica usluga uključenih u kreiranje programa; 6. Izveštaji nezavisnih institucija 	<p>Kontinuirano</p>
---	---	---------------------

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**

Indikator 1: Kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima u okviru Direkcije policije, u saradnji sa Centrom za zaštitu žrtava trgovine ljudima, u pogledu pružanja pravne zaštite i psiho – socijalne podrške devojkama i ženama žrtvama trgovine ljudima, realizovala je u periodu 2017-2020 sledeće aktivnosti:

U izveštajnom periodu usluge pomoći i podrške koristilo je 837 devojčica, devojaka i žena žrtava trgovine ljudima, odnosno po godinama 2017 – 126, 2018 – 261, 2019 – 199, 2020 – 251.

Od ovog broja, 367 korisnica je prvi put evidentirano u izveštajnom periodu, dok je 470 korisnica, pomenute usluge koristilo nekoliko godina. Takođe, u izveštajnom periodu, 192 devojaka i žena su imale angažovanog pravnog zastupnika, koje pretežno obezbeđuje Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima i, u određenoj meri, OCD Atina i Astra.

Indikator 2: Procenat sredstava namenjenih pravnoj zaštiti i psihosocijalnoj podršci varira na godišnjem nivou, pa je tako u 2017. godini iznosio 15% ukupnog budžeta Centra, u 2018 - 14%, 2019 – 11%, a 2020 – 18%.

Indikator 3: U izveštajnom periodu je sačinjeno 549 individualnih planova radi zaštite devojčica, devojaka i žena žrtava trgovine ljudima, dok je sa 288 korisnica postojao usmeni dogovor o zaštiti i podršci. U planove zaštite uključene su sve relevantne institucije sistema, pre svega, policija, centri za socijalni rad, zdravstvene ustanove, obrazovne ustanove i Nacionalna služba za zapošljavanje.

Indikator 4: Sve korisnice (njih 837) učestvuju ili su učestvovala u izradi planova zaštite, koji po svojoj prirodi, mora biti prilagođen individualnim potrebama.

Zaključci i preporuke:

Dostavljeni podaci su u velikoj meri uslovljeni okvirom koji postavlja sam plan u smislu vremenskog trajanja i postavljenih indikatora kvantitativne prirode, a koji ne pokazuju suštinsku delotvornost mera zaštite. Imajući u vidu neophodnost multi-sektorskog pristupa pitanju pružanja sveobuhvatne pravne zaštite i psihosocijalne podrške, potrebno je ostvariti visok stepen koordinacije svih relevantnih aktera, uz definisane mehanizme praćenja efikasnosti mera. Pored toga, indikatori u ovoj oblasti sledećeg NAP za primenu Rezolucije 1325 SBUN moraju biti pre svega ishodovno definisani, napuštajući princip primene indikatora kvantitativnog karaktera kada je u pitanju procena uspešnosti mera zaštite od nasilja.

Kada je u pitanju zaštita od diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja u sektoru bezbednosti, neophodno je kontinuirano i sistematski održavati obuke o prepoznavanju i mehanizma zaštite, u koje će biti uključeni i žene i muškarci. Pored toga, neophodno je kontinuirano podizanje kapaciteta mehanizama unutar sektora bezbednosti, kao što su „osobe od poverenja“, ali i drugih unutrašnjih mehanizama, radi obezbeđivanja blagovremene i efikasne reakcije na potencijalne slučajeve diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja.

Imajući u vidu navedeno, neophodno je:

- **Izvršiti prilagođavanje sistema zaštite izmenama u pravnom i strateškom okviru, uspostavljajući jasan mehanizam multisektorske saradnje;**
- **Uspostaviti metodologiju prikupljanja podataka i procene efikasnosti mera zaštite, omogućavajući komparabilnost podataka;**
- **U sledećem NAP definisati ishodovno orijentisan sistem indikatora, što je preduslov za efikasno praćenje i precizno izveštavanje o sprovedenim aktivnostima, koje su od značaja za oblast zaštite;**
- **Sistematski sprovesti obuke za zaposlene u sektoru bezbednosti, uključujući i zaposlene upućene u multinacionalne operacije, za prepoznavanje i reagovanje na slučajeve diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja;**

- **Kontinuirano podizati kapacitete „osoba od poverenja“ i drugih mehanizama, za prepoznavanje i reagovanje na slučajeve diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja;**
- **Sprovoditi istraživanja o percepciji zaposlenih u sektoru bezbednosti o rasprostranjenosti diskriminacije i nasilja.**

5. OPORAVAK

5.1. Unapređenje normativno-institucionalnog okvira i preduzimanje mera za ostvarivanje oporavka žena sa iskustvom nasilja u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama

Nosioci: MRZBSP i MP	1. Analiza kvaliteta normativnog i institucionalnog okvira;	Druga polovina 2017. godine
Partneri: Tužilaštva, sudovi, MZ, MUP, službe bezbednosti, u saradnji sa institucionalnim telima i mehanizmima za rodnu ravnopravnost na svim nivoima, SKGO, jedinicama lokalne samouprave, OCD i međunarodne organizacije	2. Broj usvojenih predloga za izmene normativnog okvira; 3. Broj analiziranih dokumenata	Kontinuirano

► **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**

Indikator 1 i 2: MRZBSP je pripremila Nacrt izmena i dopuna Porodičnog zakona, u kojem je predviđeno uvođenje nove mere zaštite od nasilja u porodici: „Izdavanje naloga počiniocu nasilja u porodici za uključivanje u psihosocijalni tretman ili specijalizovane programe“.

5.2. Obezbeđivanje obuke za učesnike/ce mirovnih i humanitarnih misija o rodnoj ravnopravnosti, oporavku i reintegraciji žena sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja

Nosioci: MO i MUP	1. Broj sprovedenih obuka: 2. Broj žena i muškaraca koji su prošli obuku; 3. Broj OCD koji su učestvovali u sprovođenju obuke; 4. Procenat učesnica u odnosu na ukupan broj učesnika obuka u mirovnim i humanitarnim misijama	Kontinuirano
Partneri: SKGO, OCD i međunarodne organizacije		

► Ministarstvo odbrane

Indikator 1: U Centru za mirovne operacije u prvoj polovini 2019. godine je realizovana obuka lica koja se upućuju u multinacionalne operacije po temi „Rodna pitanja u MnOp“ u 20 termina, sa ukupno obučenih 533 lica od kojih su 46 (8,6%) bile žene. U Centru za mirovne operacije u toku 2020. godine je realizovana obuka kandidata koji se upućuju u multinacionalne operacije po temi „Rodna pitanja u MnOp“ u 12 termina, sa ukupno obučenih 270 lica od kojih su 45 (17%) bile žene.

► Ministarstvo unutrašnjih poslova

Indikator 1: Održano je više kurseva u organizaciji Centra za mirovne operacije VS, uključujući i kurseve „Rod u mirovnim operacijama“ i „Zaštita civila u mirovnim operacijama“. Ukupno je 5 policijskih službenika učestvovalo na 3 obuke za učesce u mirovnim operacijama u 2017. godini, od čega su svi polaznici muškarci.

5.3. Prevazilaženje stereotipa i predrasuda prema ženama sa iskustvom nasilja u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama i njihovo osnaživanje da izađu iz izolacije i prekinu ćutanje o svom traumatskom iskustvu

<p>Nosilac:</p> <p>Operativno telo (KTRR)</p> <p>Partneri:</p> <p>MRZBSP, Kancelarija za ljudska i manjinska prava, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, analitičke grupe i istraživački timovi za sprovođenje NAP-a, kontakt-objekte za sprovođenje NAP-a i institucionalna tela i mehanizmi za rodnu ravnopravnost na svim nivoima, u saradnji sa OCD, novinarskim udruženjima i medijima i međunarodnim organizacijama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj obuka o prirodi nasilja i nenasilnom rešavanju sukoba; 2. Broj učesnika/ca obuka o uzrocima i posledicama nasilja nad ženama; 3. Broj afirmativnih javnih antinasilnih izjava kreatora javnog mnjenja; 4. Broj afirmativnih javnih antinasilnih informativno-obrazovnih programa; 5. Analiza sadržaja medijskog izveštavanja o temi; 6. Stavovi građana/ki; 7. Broj objavljenih tekstova na godišnjem nivou 	<p>Kontinuirano</p>
---	---	---------------------

► **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Indikator 3: Policijske uprave su aktivno učestvovala u međunarodnoj kampanji „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“, sprovođenjem niza preventivnih aktivnosti, predstavljanjem rada policije kroz sredstva javnog informisanja, ostvarivanjem kontakata sa drugim organizacijama, kao i održavanjem stručnih skupova, tribina, okruglih stolova, seminara, konferencija i predavanja. Pored toga, Mreža žena u policiji je 2020. godine, tokom pomenute kampanje organizovala delu flajera Mreže.

Zaključci i preporuke: Imajući u vidu vanrednu situaciju u vidu pandemije, koja je zadesila društvo u celini, kao i činjenicu da su veliki deo tereta u procesu borbe protiv pandemije iznele delatnosti u kojima žene čine ogromnu većinu (zdravstvena zaštita, socijalna zaštita, trgovina, mediji i dr.), oporavak može biti možda i najvažni segment sledećeg NAP-a. S tim u vezi, neophodno je razviti adekvatan i pristupačan sistem psiho-socijalne podrške za eventualne postraumatske stresne poremećaje i druge poteškoće koje su nastale kao posledica intenzivnog angažovanja tokom procesa suzbijanja i borbe protiv posledica pandemije. Pored toga, neophodno je nastaviti sa unapređenjem pravnog okvira u oblasti oporavka, uz kontinuirano podizanje kapaciteta pružalaca usluga i kvaliteta usluga psihosocijalne podrške korisnicima i korisnicama.

III Rodna ravnopravnost na lokalnom nivou

U okviru svoje Zakonom propisane nadležnosti, Poverenik prati sprovođenje zakona i drugih propisa, preporučuje organima javne vlasti i drugim licima mere za ostvarivanje ravnopravnosti i podnosi Narodnoj skupštini Republike Srbije Redovan godišnji izveštaj o stanju u oblasti ravnopravnosti. Pored navedenog, u skladu sa Nacionalnim akcionim planom za primenu Rezolucije 1325 „Žene, mir i bezbednost“ Saveta bezbednosti UN, vrši nezavisni monitoring sprovođenja aktivnosti definisanih akcionim planom.

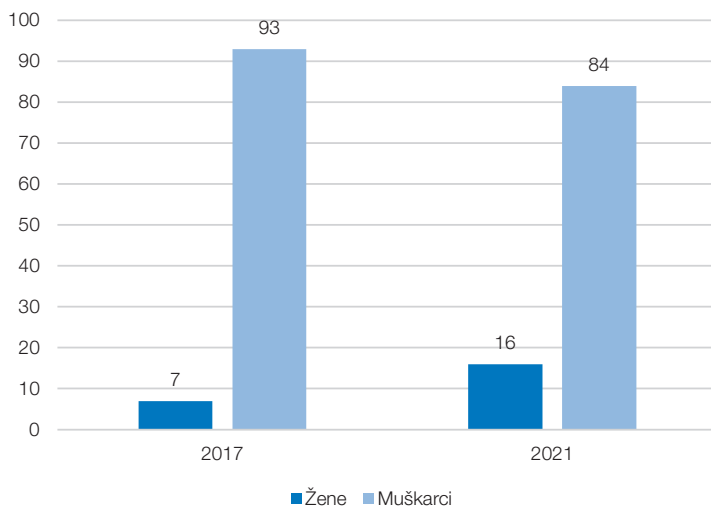
Poverenik je u aprilu 2017. godine uputio preporuku mera za ostvarivanje ravnopravnosti svim jedinicama lokalne samouprave u Srbiji. Zatim je Poverenik svim jedinicama lokalne samouprave dostavio upitnik, kako bi pratio implementaciju preporuke i stanje u oblasti ostvarivanja rodne ravnopravnosti u jedinicama lokalne samouprave. Pored toga, u februaru 2020. godine, upućena je preporuka mera jedinicama lokalne samouprave, koja se odnosila na povećanje učešća žena i mladih u procesu donošenja odluka.

Imajući u vidu završetak dva važna ciklusa, izborni ciklus u velikoj većini lokalnih samouprava i istek Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 „Žene, mir i bezbednost“ Saveta bezbednosti UN, stekli su se uslovi za upućivanje novog upitnika svim jedinicama lokalne samouprave, a u cilju merenja ostvarenog napretka zastupljenosti žena na pozicijama odlučivanja u odnosu na 2017. godinu, postojanje lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i postojanje odgovarajućeg lokalnog strateškog okvira.

Na upitnik je odgovorilo svih 145 jedinica lokalne samouprave, zaključno sa krajem maja 2021. godine, s tim što su podaci o zastupljenosti na čelnim pozicijama u opštini ažurirani i nakon pomenutog perioda.

1. NALAZI ANALIZE UPITNIKA I KOMPARATIVNI PRIKAZ

Poređenje analiza zastupljenosti žena na lokalnom nivou 2017. i 2021. godine, pokazuje da je napravljen primetan pomak na velikoj većini pozicija odlučivanja na lokalnom nivou. Na poziciji predsednice opštine, odnosno gradonačelnice, trenutno je 15,9% žena, što je povećanje od 8,8% u odnosu na 2017. godinu. Žene su na čelu lokalnih samouprava u gradovima Kruševac, Niš, Sremska Mitrovica, Užice i Vršac, i opštinama Alibunar, Apatin, Bajina Bašta, Bački Petrovac, Babušnica, Bela Crkva, Beočin, Brus, Varvarin, Kovin, Surdulica, Trstenik, Trgovište, Čoka, Čičevac, Preševo, Novi Kneževac i Ruma.

Grafikon 1 Zastupljenost žena na pozicijama predsednice opštine/gradonačelnice

Prema podacima Kancelarije za Kosovo i Metohiju, od 29 lokalnih samouprava na Kosovu i Metohiji, na mestu predsednica Privremenih organa su dve žene (Kosovska Kamenica i Klina).⁴ U 29 lokalnih samouprava ukupno je 16 žena u opštinskim većima, dok je na rukovodećim položajima u javnim preduzećima sa Kosova i Metohije 45 žena.

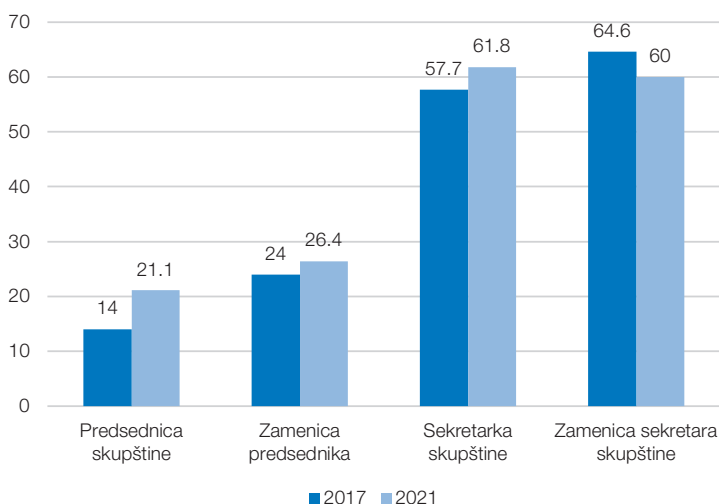
Kada su u pitanju zamenice gradonačelnika/ce, odnosno predsednika/ce opštine, napredak je nešto manje izražen i iznosi 4,7%, odnosno sa 17,1% 2017. godine

⁴ Svako spominjanje naziva Kosovo, bez obzira da li upućuje na teritoriju, institucije ili stanovništvo u ovom tekstu treba da se tumači u potpunosti u skladu sa Rezolucijom saveta bezbednosti UN 1244.

na 21,8% 2021. godine.

Usvajanjem Izmena i dopuna Zakona o lokalnim izborima⁵, propisano je da svaka lista mora sadržati 40% procenata manje zastupljenog pola, što je rezultiralo porastom zastupljenosti žena u lokalnim skupštinama. Procenat žena, kao manje zastupljenog pola u svim skupštinama gradova i opština, još uvek nije dostigao ciljani nivo, pre svega zbog određenog broja opština koje nisu bile obuhvaćene redovnim lokalnim izborima. S tim u vezi, zastupljenost žena u lokalnim skupštinama povećana je sa 34,8% na 38,6%, u periodu između 2017-2021. godine, odnosno povećana je za 3,8% procenata. Pored toga, porast u zastupljenosti žena zabeležen je i na pozicijama predsednika skupština JLS – sa 14% na 21.1% (+7,1%) i zamenika predsednika skupština JLS – sa 24% na 26,1% (+2,1%).

Na pozicijama sekretara i zamenika sekretara skupštine nastavljen je trend preovlađujuće zastupljenosti žena, koji je u slučaju sekretara dodatno povećan za 4,1% u odnosu na 2017. godinu (2017. - 57,7% i 2021. – 61,8%), dok je na poziciji zamenika sekretara zabeležen pomak ka uravnoteženoj zastupljenosti, sa 64,6% na 60%.

Grafikon 2 Zastupljenost žena na ostalim ključnim pozicijama odlučivanja u lokalnim samoupravama

5 "Sl. glasnik RS", br. 129/2007, 34/2010 - odluka US, 54/2011, 12/2020, 16/2020 - autentično tumačenje i 68/2020

Poput većine pozicija odlučivanja na lokalnom nivou, i zastupljenost žena u opštinskim/gradskim većima beleži rast u odnosu na prethodno sagledavanje stanja. Prema rezultatima iz 2021. godine, žene su u opštinskim/gradskim većima zastupljene sa 23,6%, što je porast od 4,6% u odnosu na 2017. godinu.

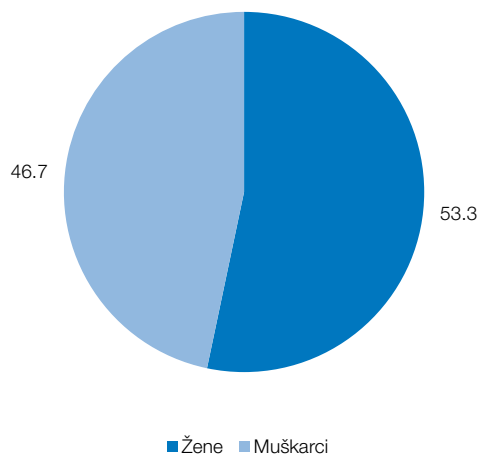
Zastupljenost žena na najnižem nivou odlučivanja, kada je u pitanju lokalni nivo vlasti, odnosno nivo mesne zajednice je i dalje niska. Prema rezultatima iz 2017. godine, žene su bile zastupljene sa samo 10,7% u savetima mesnih zajednica, dok je bilo samo 7,1% predsednica saveta. Rast zastupljenosti u savetima prema novim rezultatima iznosi 5%, što predstavlja značajan ali još uvek nedovoljan rast, dok porast zastupljenosti među predsednicama saveta mesnih zajednica iznosi marginalnih 1%. Pomenuti rezultati su donekle očekivani, imajući u vidu činjenicu da je najteže prevazići prepreke i ustaljene obrasce u lokalnim sredinama, ali i generalno malu zainteresovanost za angažovanje u mesnim zajednicama.

Sa druge strane, već tradicionalno je visoka zastupljenost žena na najoperativnijim pozicijama u lokalnoj samoupravi, kao što su pozicije načelnika i rukovodilaca organizacionih jedinica. Tako je procenat žena na poziciji načelnice uprave povećan sa 47,5% na 53,3%, dok je procenat načelnica uprava za pojedine oblasti⁶ smanjen sa 56,5% na 44,2%.

---

6 Zakon o lokalnoj samoupravi (član 53) nalaže da se opštinska uprava obrazuje kao jedinstveni organ, a mogu se obrazovati i opštinske uprave za pojedine oblasti u opštinama sa preko 50.000 stanovnika

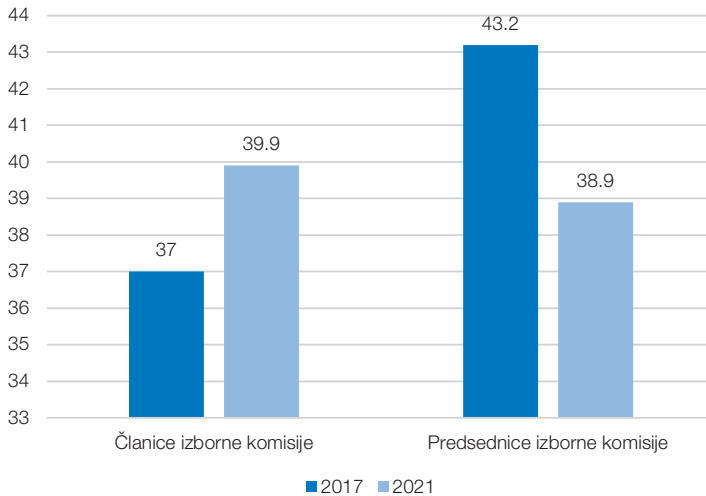

Grafikon 3 Načelnici/ce opštinskih/gradskih uprava

Procenat rukovoditeljki organizacionih jedinica se neznatno smanjio, ali je i dalje natpolovičan i iznosi 55% u odnosu na 56,6% 2017. godine.

Kada je u pitanju zastupljenost žena u izbornim komisijama, u posmatranom periodu došlo je do blagog iskoraka ka postizanju uravnotežene zastupljenosti u lokalnim izbornim komisijama, koje sada imaju 39,9% žena, u odnosu na 37% 2017. godine. Sa druge strane, značajnije je smanjen procenat žena na pozicijama predsednika izborne komisije, sa 43,2% na 38,9%, što bi moralo biti predmet dublje analize.

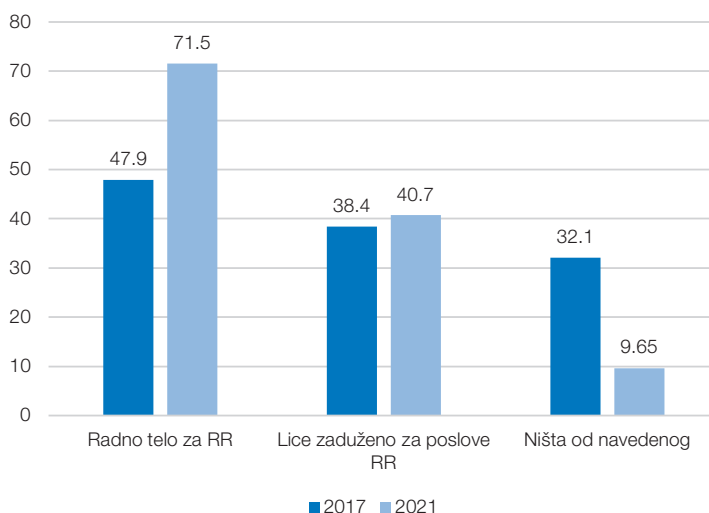

Grafikon 4 Zastupljenost žena u izbornim komisijama na lokalnom nivou

Jedan od najznačajnijih podataka u uporednom prikazu, i ujedno jedan od najznačajnijih rezultata u posmatranom periodu jeste procenat osnovanih radnih tela za rodnu ravnopravnost. Procenat osnovanih radnih tela je u prethodnom periodu porastao za čak 23,6%, odnosno sa 47,9 na 71,5%, što govori da je svest o značaju rodne ravnopravnosti značajno podignuta na lokalnom nivou vlasti, dok se njihovim formiranjem stvaraju preduslovi za urođnjavanje lokalnih javnih politika. U pogledu sastava pomenutih radnih tela, udeo muškaraca se povećao na 23,3%, u odnosu na 20% 2017. godine. Sa druge strane, pojedini odgovori iz upitnika ukazuju da određeni broj lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost nije funkcionalan, odnosno da nakon konstituisanja ne radi u punom kapacitetu, što ukazuje da je neophodno nastaviti rad na podizanju kapaciteta donosilaca odluka na lokalnom nivou, kao i članova pomenutih radnih tela.

Takođe, zabeležen je i blagi porast procenta JLS koje su odredile lice koje u svom opisu poslova imaju i rodnu ravnopravnost, ali je nastavljena i negativna tendencija da se radna mesta pomenutih lica dele na ona koja se neposredno bave rod-

nom ravnopravnošću i ona gde je rodna ravnopravnost sporedna obaveza. Najčešće se rodna ravnopravnost vezuje za poslove u oblasti boračke i invalidske zaštite, brige o deci, pitanja Roma i oblast zdravstvene zaštite. Sa druge strane, postoje i primeri gde su lica zadužena za poslove rodne ravnopravnosti zaposlena na radnim mestima koja obuhvataju oblasti kao što su komunalni inspekcij-ski poslovi, drumski saobraćaj, poslovi trezora i prijem akata za registraciju preduzetnika. Važno je napomenuti i da je procenat JLS koje nemaju ni lice zaduženo za poslove rodne ravnopravnosti ni radno telo za rodnu ravnopravnost smanjen sa 32,1% na približno 10%.

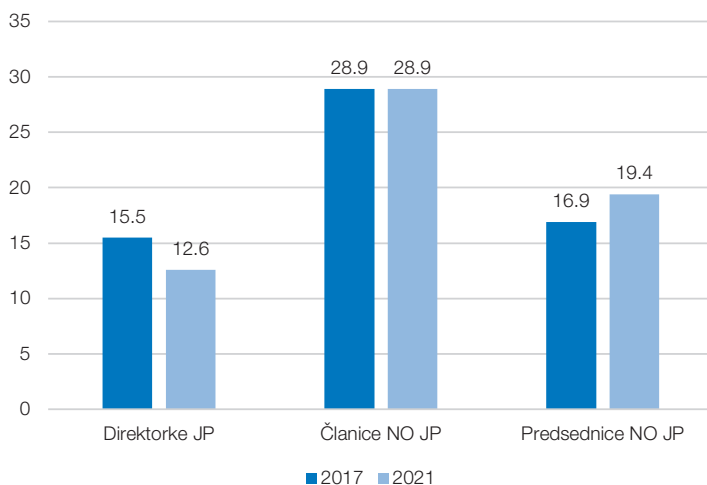

Grafikon 5 Mehanizmi za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou

Uočen je napredak i u pogledu procenta opština/gradova koji su usvojili Odluku o ravnopravnosti polova. U odnosu na 32,5% 2017. godine, pomenuti dokument usvojilo je 40,7% JLS u Republici Srbiji.

Jedan od najvažnijih segmenata zastupljenosti žena na pozicijama odlučivanja u jedinici lokalne samouprave jeste zastupljenost na rukovodećim položajima u javnim preduzećima, ustanovama i organizacijama, čiji je osnivač opština odnosno grad.

U posmatranom periodu još uvek nije došlo do ujednačavanja zastupljenosti na pomenutim položajima u javnim preduzećima, a ponegde je zabeležen i pad, što je slučaj kada je u pitanju pozicija direktora. U odnosu na 2017. godinu, na poziciji direktorke javnih preduzeća na lokalnom nivou je 2,9% manje žena, što iznosi ukupno 12,6%. Nadalje, procenat žena u nadzornim odborima javnih preduzeća ostao je identičan - 28,9%, dok je udeo žena na poziciji predsednika/ce nadzornih odbora porastao sa 16,9% na 19,4%.

Grafikon 6 Zastupljenost žena u javnim preduzećima na lokalnom nivou

Kada su u pitanju ustanove i organizacije čiji je osnivač lokalna samouprava, zastupljenost žena je uravnotežena, a u nekim slučajevima i natpolovična. Situacija je u ovoj oblasti donekle i očekivana, imajući u vidu da se delatnost ustanova i organizacija najčešće odnosi na oblasti koje se u tradicionalnom smislu smatraju „ženskim“, odnosno oblasti socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i obrazovanja.

Udeo žena na poziciji direktora/ke ustanova i organizacije je povećan sa 51,2% 2017. godine na 56,5% 2021. godine, a sličan porast je zabeležen i na poziciji člana/ice upravnog odbora, sa 51,2% na 55,4%. Pored toga, udeo žena na poziciji predsednika/ce upravnog odbora porastao je za 3,8%, na sadašnjih 47,2%.

IV Žene, mir, bezbednost i odgovor na pandemiju na lokalnom nivou

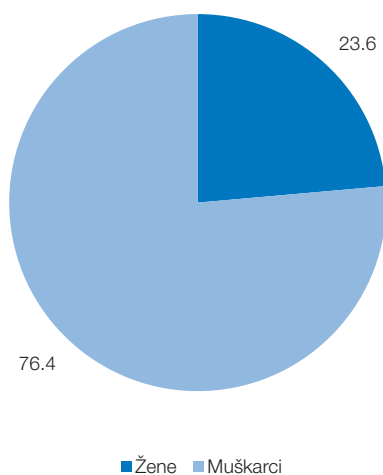
Moderan pristup pitanju bezbednosti, oličen u konceptu ljudske bezbednosti, odnosno multidimenzionalnom pristupu i holističkom sagledavanju svih mogućih bezbednosnih izazova sa kojima pojedinac može da se susretne, pokazao se kao integralan za upravljanje krizama i vanrednim situacijama uopšte.

Agenda Žene, mir i bezbednost, kao i nacionalni akcioni planovi, koji su izrađeni kako bi pomenutu agendu realizovali, predstavljaju mehanizme primene koncepta ljudske bezbednosti, a unutar njega, principa rodne ravnopravnosti, bez čega ne može biti kvalitetnog upravljanja krizom, niti efikasnog suzbijanja posledica. Jedan od preduslova za efikasnu primenu agende Žene, mir i bezbednost jeste tzv. lokalizacija, odnosno integrisanje njenih osnovnih principa u lokalne javne politike, kao i upravljačke i bezbednosne mehanizme, što je i definisano NAP za primenu Rezolucije SBUN 1325 u Republici Srbiji 2017-2020. godine.

Pandemija Kovida 19 se pokazala kao izrazito velika pretnja po zdravlje svih građana, noseći sa sobom teške posledice u svim oblastima društvenog života, uključujući i ekonomiju, socijalnu zaštitu, zdravstvenu zaštitu i dr. Ujedno, reakcija svih nivoa vlasti na pandemiju, predstavlja odličan pokazatelj toga koliko su principi agende Žene, mir i bezbednost istinski primenjeni i da li građanima, kao krajnjim beneficijarima pomenutih principa, ispunjava svoj osnovni cilj.

S tim u vezi, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti je poseban deo upitnika koji je upućen lokalnim samoupravama posvetio lokalnoj bezbednosnoj infrastrukturi, njihovim mehanizmima i strateškom okviru.

U skladu sa Uredbom o sastavu, načinu i organizaciji rada štabova za vanredne situacije⁷, lokalni štabovi za vanredne situacije realizuju svoje aktivnosti u tri faze, odnosno preventivnu fazu, operativnu fazu i poslove koordinacije i rukovođenja i fazu oporavka zajednice. U sve tri faze neophodna je participacija žena, kako bi se obezbedilo integrisanje rodne perspektive u rad, neophodno je učešće žena. Nažalost, imajući u vidu Uredbom propisani sastav lokalnih štabova za vanredne situacije, neuravnotežena zastupljenost žena na pozicijama odlučivanja u JLS se najčešće prenosi i na njihov sastav. Sledstveno tome, rezultati upitnika su pokazali da je u proseku samo 23,6% žena u sastavu lokalnih štabova za vanredne situacije, što je trend koji je preslikan sa republičkog, pokrajinskog i okružnog nivoa, prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova.

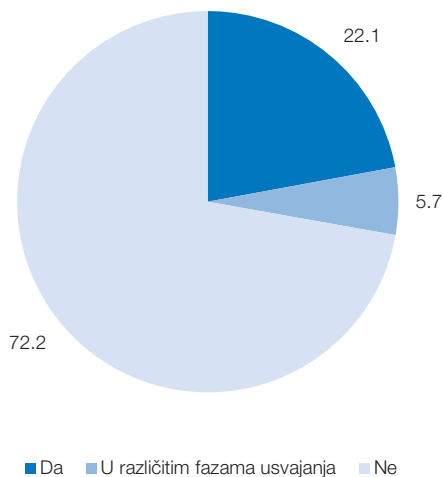
Grafikon 7 Sastav lokalnih štabova za vanredne situacije

Imajući u vidu da su lokalni saveti za bezbednost jedan od najvažnijih lokalnih mehanizama za definisanje i rešavanje bezbednosnih pitanja u zajednici, jedan segment upitnika odnosio se na njihovo mapiranje na lokalnom nivou i participa-

7 Sl. glasnik RS⁹, br. 27/2020

ciju žena u njihovom radu. Rezultati upitnika pokazali su da je oko dve trećine, odnosno 67,1% JLS u Republici Srbiji osnovalo lokalne savete za bezbednost, dok žene čine približno 29% ukupnog broja članova.

Još jedan od preduslova za usvajanje rodno osetljivih mera u svakodnevnom, ali i vanrednim situacijama jeste postojanje odgovarajućeg lokalnog strateškog okvira, odnosno lokalnog akcionog plana (LAP) za sprovođenje Rezolucije 1325 SB UN ili lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost. Analiza upitnika pokazala je da samo 22,1% JLS u Republici Srbiji ima na snazi važeći LAP, dok još 5,7% opština preduzima aktivnosti u cilju usvajanja pomenutog strateškog dokumenta.

Grafikon 8 Usvojen lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost i/ili za sprovođenje Rezolucije 1325 SB UN

Pored toga, strategiju unapređenja bezbednosti u zajednici usvojilo je 6,3% JLS, dok je analizu stanja bezbednosti, kao preduslov za usvojanje i efikasno sprovođenje bilo koje lokalne javne politike na temu bezbednosti, izradilo 21% JLS.

Analiza upitnika dotakla se i pitanja obezbeđivanja sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojka i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog

nasilja, što je ujedno i jedan od važnih segmenata NAP-a. Potreba za ovom uslugom na lokalnom nivou je naročito došla do izražaja tokom pandemije, imajući u vidu povećan rizik od nastanka porodičnog i rodno zasnovanog nasilja usled zabrane kretanja, rada od kuće i mnogih drugih faktora. Ipak, prema podacima iz popunjenih upitnika, pomenuti programi podrške dostupni su u samo 26 JLS, što čini oko 18% od ukupnog broja. Naročito je interesantan podatak da su usluge sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojkama i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja obezbeđene u samo 13 od 28 gradova u Srbiji.

Kada su u pitanju mere koje su lokalne samouprave usvajale u cilju suzbijanja i ublažavanja posledica pandemije Kovida 19, analiza odgovora na upitnik pokazuje da je približno 70% JLS preduzimalo neke od mera koje se odnose na socijalnu zaštitu, ublažavanje ekonomskih posledica, materijalnu podršku ili borbu protiv rodno zasnovanog nasilja. U posmatranom periodu, velika većina mera se odnosila na podelu paketa pomoći, umanjenje zakupa poslovnih prostora i osnivanje centara za davanje informacija putem telefona i pružanje različitih vrsta informacija.

Prilikom usvajanja mera, radna tela za rodnu ravnopravnost konsultovana su u samo 18,6% slučajeva, odnosno 30% računajući samo one JLS koje su pomenuto radno telo osnovale. Sa druge strane, organizacije civilnog društva su konsultovane u procesu usvajanja mera u 52,4% slučajeva. Imajući u vidu navedene podatke, može se zaključiti da na lokalnom nivou nije dovoljno vođeno računa o uključivanju radnih tela za rodnu ravnopravnost u procese donošenja odluka, što povećava rizik da usvojene mere ne budu dovoljno rodno osetljive.

V Izveštaj nezavisne ekspertkinje o sprovedenom monitoringu nad primenom NAP-a za implementaciju Rezolucije SBUN 1325 na nivou lokalnih zajednica

Konsultantkinja Nataša Milojević

avgust, 2021. godine

1. UVOD

- **Najvažniji podaci o Nacionalnom akcionom planu za period 2017. do 2020. godine za sprovođenje Rezolucije 1325 SBUN u Republici Srbiji**

Opšti cilj NAP-a 2 jeste unapređenje bezbednosti žena u društvu integralnom primenom Rezolucije 1325 u oblastima prevencije, učestvovanja, zaštite i oporavka insistirajući na većoj uključenosti žena u očuvanje mira i bezbednosti na nivou lokalne zajednice.

Opšti cilj NAP-a je unapređenje svih aspekata bezbednosti žena u društvu a naročito žena koje su više izložene bezbednosnim rizicima i višestruko diskriminirane kao što su: žene sa invaliditetom, Romkinje, starije od 50 godina, izbeglice i interno raseljene žene, žene sa sela, samohrane majke, žene iz manjinskih grupa, žene žrtve nasilja, žene drugačijeg rodnog identiteta-seksualne orijentacije, žene iz nerazvijenih područja.

NAP ima pet tematskih oblasti, osim gore navedenih, prvo pogavlje/oblast su AKTERI – gradnja institucionalnih mehanizama i tela i tri priloga (1. spisak međunarodnih dokumenata, 2.model izveštavanja, 3.pregled skraćunica). Svaka od pet tematskih oblasti definiše i posebne ciljeve i aktivnosti predviđene da se ti ciljevi ostvare kao i nosioce aktivnosti, partnere i potrebne resurse.

Sredstva neophodna za realizaciju aktivnosti su predviđena budžetom (konkretnije, predviđena su samo u budžetima Ministarstva odbrane i Ministarstva kulture) dok su ostali organi državne uprave i lokalne samouprave pozvani da planiraju i opredele sredstva u skladu sa mogućnostima u okviru limita u budžetskom periodu a preporučeno im je da potraže i donatorska sredstva.

Drugi NAP (2017 – 2020) predvideo je uspostavljanje Operativnog tela na nivou Vlade, zatim jedinstveni model izveštavanja kao i uspostavljanje kontakt osobe za sprovođenje NAP-a na svim nivoima realizacije.

Poglavlje Akteri definiše institucionalna tela i mehanizme za sprovođenje NAP-a: to su Politički savet Vlade, Operativno telo Vlade, Komisija za sprovođenje NAP-a kao nadzorno telo Narodne skupštine i Skupštine AP Vojvodina, Analitičke grupe i istraživački timovi u insitucijama u sistemu bezbednosti, Osobe od poverenja, Savetnik-ca za sprovođenje NAP-a u u programima i organima državne uprave i lokalne samouprave, Savetnik-ca za rod u svim civilnim i vojnim misijama. Rodno odgovorno budžetiranje kao operacionalizacija rodno odgovornih politika i nezavisni monitoring koji sprovodi javnost u celini kao i nezavisna tela i organi poput Poverenika za zaštitu ravnopravnosti.

- **Uloga i nadležnost Poverenika za zaštitu ravnopravnosti**

U okviru svoje Zakonom predviđene nadležnosti, Poverenik prati sprovođenje zakona i drugih propisa, preporučuje organima vlasti i drugim licima mere za ostvarivanje ravnopravnosti u svim aspektima i na svim nivoima društva i podnosi Narodnoj skupštini Republike Srbije redovan godišnji izveštaj o stanju u oblasti ravnopravnosti. **U skladu sa Nacionalnim akcionim planom za sprovođenje Rezolucije 1325 - Žene, mir, bezbednost Saveta bezbednosti UN, Poverenik vrši nezavisni monitoring sprovođenja aktivnosti definisanih akcionim planom na nivou lokalnih samouprava, u gradovima i opštinama Republike Srbije.**

- **Sprovođenje monitoringa: upitnik, konsultativni sastanci i fokus grupe**

Definisana je metodologija monitoringa koju u osnovi čine kombinovane metodološke tehnike: desk analiza, intervjui-kreiranje upitnika koji je upućen svim opštinama i gradovima i kreiranje agende i istraživačke tehnike za dobijanje kvalitativnih indikatora – fokus grupe. Lokalne samouprave su, u skladu sa ciljevima i metodologijom NAP-a, popunile upitnik koji bi trebalo da predstavi sliku stanja u primeni NAP-a na lokalnom nivou u svim opštinama. Nakon analize odgovora u upitniku, konsultantkinja je predložila i primenu dopunskih istraživačkih metoda i predložila održavanje konsultativnih sastanaka sa predstavnicima lokalnih samouprava kao i da u formi fokus grupe razgovara sa akterima i zainteresovanim stranama i tako

dođe do kvalitativnih pokazatelja koji će doprineti temeljnijoj analizi i relevantnim zaključcima i preporukama za budući rad nadležnog ministarstva i radne grupe na izradi trećeg NAP-a za primenu R1325 SB UN.

2. REZIME

Monitoring primene NAP-a za sprovođenje Rezolucije 1325, Žene, mir, bezbednost SB UN, na lokalnom nivou je pokazao da se društveni i institucionalni odgovori na izazove i pretnje po ličnu bezbednost građana moraju intezivirati, usavršavati i sinhronizovati kako bi se akcioni planovi sproveli i kako bi došli do uspešnih i održivih rešenja. Građani moraju da znaju o čemu su rezolucije, nacionalne strategije i planovi i moraju da ih prepoznaju i usvoje kao opšte dobro (zajedničko vlasništvo). Otuđenost nacionalnih strategija, ma koliko dobre i dalekovidne bile, neusklađenost njihovog sprovođenja, odsustvo koordinacije i subordinacije, nadležnosti i odgovornosti za primenu, vodi ka nezainteresovanosti, neznanju i apatiji građana i građanki, ka suštinski, njihovoj većoj izloženosti pretnjama i rizicima po ličnu bezbednost. Za sprovođenje strategija, međunarodno relevantnih i veoma značajnih na nacionalnom nivou, potreban je društveni konsenzus i aktivna politička volja nezavisno od toga ko su trenutni vršioци vlasti. Jer, „NAP je samo papir, potrebna je odgovornost u realizaciji“, (*general-major prof.dr Božidar Forca, save-tovanje, 28.11.2018. Beograd*) ako se ne zna ko, kada, kako, kojim sredstvima, u kom vremenskom periodu, kome se podnosi izveštaj, ko sprovodi nadzor, ko meri rezultate, ko procenjuje potrebe, indikatore uspešnosti i ostvarivanja ciljeva. Nosioци vlasti na lokalnom nivou žele smernice, vođenje, inicijativu, i, iznad svega, sredstva za realizaciju planiranih aktivnosti. NAP 2 je ambiciozan dokument, (u skladu sa ciljevima i strategijom agende Žene, mir, bezbednost) možda i previše ambiciozan, jer utisak je da, kada se sagleda šta je realizovano, tekst NAP-a pre izgleda kao spisak želja, a ne racionalno sameren i procenjen plan aktivnosti.

Važno iskustvo, „vežba na živo“ je KOVID-19 i duže od 18 meseci stanje pandemije (mart 2020. do avgusta 2021. kada nastaje ovaj tekst). KOVID-19 je doveo u pitanje čitav pristup pojmu lične bezbednosti, a naročito je pokazao slabosti odsustva bezbednosne kulture i shvatanja da je na delu nova bezbednosna para-

digma. I kao i u mnogim situacijama kada se prirodne nepogode obruše na stanovništvo, na vreme i adekvatno odgovaraju one institucije sistema i države kojima je imanentna disciplina, subordinacija, trening, strategija i plan delovanja: pripadnici Vojske, policije, delimično i zdravstvenog sistema. Iako suočeni sa nepoznanim virusom KOVID-19, sa prilično neadekvatnom reakcijom svetskih organizacija i zakasnelim reakcijama SZO (WHO), iskustva i doktrina u snagama bezbednosti i odbrane su doprineli da se problemi bolničkog kapaciteta, vanrednog ustrojstva i „kovid“ protokola rešavaju efikasno.

Najveći teret vanredne situacije izazvane KOVID-19 pandemijom podneli su zdravstveni radnici, preciznije rečeno, zdravstvene radnice, medicinsko i lekarsko osoblje, među kojima najveći broj čine ŽENE.

NAP 2 nije predvideo ovakvu situaciju. Zato je vanredno stanje i borba sa pandemijom dragoceno iskustvo koje bi trebalo sumirati kako bi se uzelo u obzir prilikom kreiranja NAP-a 3. (Obratiti pažnju na iskaze sagovornika u fokus grupama).

3. METODOLOGIJA I OBUHVAT

Izabrana metodologija za istraživanje o stepenu i uspešnosti sprovođenja NAP-a na lokalnom nivou:

3.1. desk analiza (prethodnih i aktuelnih istraživanja koji su sproveli drugi akteri, desk analiza stručnih tekstova kao i izveštaja o realizaciji NAP-a)

3.2. upitnik (gde su se dobili kvantitativni pokazatelji) i

3.3. konsultativni razgovori i fokus grupe (sa kvalitativnim indikatorima) je pružila temeljan uvid u obim i stanje u implementaciji NAP-a. Upitnik je upućen i popunile su ga sve opštine, (145 opština) mada ne u svakom segmentu, (nema odgovora na svako pitanje).

Odgovor na suštinsko pitanje zašto nije sproveden NAP u svim opštinama i gradovima (implementiran je, sasvim ili samo donekle u nešto manje od 30%, od 145 opština - tačnije usvojen je Lokalni akcioni plan u 22,1% a u fazi izrade u 5,7% opština; i šta bi trebalo uraditi da bi sledeći prošao test izvodivosti i održivosti potražili smo u direktnom kontaktu sa korisnicima i zainteresovanim stranama: predstavnicima tela i institucionalnih organa lokalnih samouprava realizujući konsultativne sastanke i *fokus grupe* na temu primene NAP-a u opštinama i gradovima u RS.

Konsultativni sastanci su održani 2. jula u Subotici i 13. jula u Kragujevcu sa predstavnicima 21 lokalne samouprave.

U Subotici su bili predstavnici/ce 9 gradova i opština: Novi Sad, Novi Kneževac, Čoka, Apatin, Zrenjanin, Kikinda, Vrbas, Alibunar, Subotica, ukupno 15 osoba.

U Kragujevcu su bili predstavnici/ce 12 gradova i opština: Novi Pazar, Veliko Građište, Niš, Boljevac, Kragujevac, Bor, Sokobanja, Užice, Paraćin, Svilajnac, Kraljevo, Valjevo, ukupno 18 osoba.

Kriterijum za izbor opština bio je da na konsultativnom sastanku i u fokus grupi imamo predstavnike/ce opština i gradova u kojima se primenjuje NAP i onih u kojima nema nikakve aktivnosti u tom smislu. Želeli smo da primere dobre prakse "suočimo" sa potpunim odsustvom čak i saznanja o postojanju NAP-a.

Najvažniji iskazi:

Istaknuto je da su ovakvi sastanci neophodni i da bi trebalo da postanu redovna praksa kao i da je umrežavanje, saradnja, edukacija i koordinacija preduslov za napredovanje u izradi a potom i primeni Nacionalnog akcionog plana i aktivnostima na polju bezbednosti žena u lokalnim zajednicama.

Najvažniji rezultati su:

- formirana tela – lokalni saveti za bezbednost u 67.1% opština;
- 28,9 % čine žene – članice lokalnih saveta za bezbednost;
- u 24 opštine su obezbeđeni programi sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne pomoći devojčkama i ženama - žrtvama rodno zasnovanog nasilja;
- u 18 opština je sprovedena informativno-motivaciona kampanja o ciljevima i aktivnostima NAP-a;
- u 10 opština su obezbeđena budžetska sredstva za sprovođenje NAP-a;
- u opštini Vladimirci, na pitanje šta smatraju najvažnijim u primeni NAP-a, napisali su: *Prevenција svih vidova nasilja protiv žena; uključenost žena i njihovih interesa u procese odlučivanja u vezi sa prevencijom, upravljanjem i rešavanjem konflikata; bezbednost, fizičko i mentalno zdravlje i ekonomska sigurnost žena i devojaka, kao i poštovanje njihovih ljudskih prava; i potrebe žena i devojaka, posebno ugroženih grupa (npr. interno raseljenih lica, žrtava seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, bivših boraca, izbeglica i povratnika) obuhvatiti programima pomoći, ranog oporavka i ekonomske obnove.*

Ključni problemi: po izjavama anketiranih kao i učesnika/ca fokus grupa, nema subordinacije, nema profesionalizacije, nema sredstava osim u retkim slučajevima u opštinskim budžetima, nema koordinacije sa državnim institucijama (nema Političkog saveta, nema Operativne grupe Vlade), ima stereotipa, konzervativizma i neotradicionalizma, pitanje bezbednosti žena se tretira kao “tamo neka ženska politika” irelevantna za “veliku politiku”, nema stvarnog poimanja lične sigurnosti kao najvažnijeg društvenog pitanja, presudnog za lokalnu zajednicu.

Žene su izložene različitim pretnjama po bezbednost, a o onim svakodnevnim, običnim nemaju svest, ne vide, ne prepoznaju da ih ugrožava na primer činjenica da u svom mestu imaju ulice bez trotoara, da imaju parkove bez svetla, da, naročito u ruralnim sredinama, imaju otežan ili nikakav pristup zdravstvenoj zaštiti.

U vreme pandemije izazvane virusom KOVID-19, porodično nasilje je postalo svakodnevna pojava, odgovor zajednice je i dalje neadekvatan, neprihvatljiv, reaguju tek kada dođe do femicida.

Nasilje nad drugačijim pripadnicima zajednice, kao što su manjine, kao što su osobe druge seksualne orijentacije, je prosto deo folkloru, naročito u seoskim sredinama.

Evo nekih od komentara i izjava koji najbolje ilustruju stanje i mogu da budu deo odgovora na pitanje kako se (ne) sprovodi NAP:

Sagovornica 1, Užice: nedostaju finansijska sredstva i profesionalizacija. Postoji predlog da se formiraju fondovi za stanovanje za žene-žrtve porodičnog nasilja. Važna je preventiva, a mi je nemamo.

Sagovornica 2, Ženska odbornička grupa, Užice kaže da je generalno problem sa kaznenom politikom i primenom kazne nad nasilnikom. I po isticanju kazne, nasilje se ponavlja.

Sagovornica iz Novog Sada: ukoliko se pooštre kaznene mere, vlast je u opasnosti, gubi glasačko uporište. Drugo, lična prava jednih ne ugrožavaju lična prava drugih, u multinacionalnim sredinama bi to moralo da bude pravilo. A nije tako. Nacionalne zajednice su odvojene, ne dodiruju se.

Sagovornica iz Čoke kao veliki bezbednosni problem i razlog za porodično nasilje ističe ekonomsku situaciju, nezaposlenost, nerazvijenu privredu, što naročito ženama onemogućava ekonomsku samostalnost, čini ih zavisnima od partnera i izloženima svakoj vrsti nasilja.

Sagovornica iz Vrbasa kaže: učim od svoje dece, zaboravili smo da slušamo jedni druge. Veliki problem je neznanje.

Govoreći o stanju u ruralnim sredinama, jedna rečenica je obeležila i definisala odnos prema drugačijima, naročito prema LGBT osobama:

Selo je okrutno.

Većina je istakla da je porodica važna i da sve “ide iz porodice” ali da je ona oslabljena i da je njena uloga promenjena u “ovo novo sajber vreme”.

Svi su se složili da je neophodna edukacija, pojedine sagovornice su insistirale na edukaciji još od obdaništa, u pretškolskim ustanovama.

Skoro sve učesnice su govorile o negativnoj ulozi medija kada je reč o podsticanju i afirmaciji nasilja, naročito kada je reč o položaju devojaka i žena i eksploataciji u medijima u različitim medijskim formatima. Naročito negativno su govorile o rijaliti programima i označile ih kao glavnog afirmatora nasilnog ponašanja i nasilnika. Smatraju da mediji afirmišu nasilje i nagrađuju nasilničko ponašanje.

Uvidom u istraživanja i zaključke koje su sprovodile pojedine organizacije civilnog društva i drugi istraživački timovi, samo su se potvrdile izjave i stavovi izrečeni na ovim fokus grupama. Kao primer navodimo rezultate ciljanog istraživanja koje je 2021. godine sprovedeno u opštinama Ada, Kraljevo, Vladičin Han i Leskovac, na temu *Uticaj KOVID-19 na primenu NAP-a 2017-2020 u lokalnim sredinama*, a koje je podržao OEBS, koji pokazuju da su stanja slična i da „nema rezultata niti u angažmanu niti u saradnji“, po rečima prof. Marije Babović, a da o planovima oporavka postoje oprečna mišljenja u zavisnosti „od toga koga pitamo“, ističe prof. Babović i govoreći o razlozima kaže: “izostaje institucionalna podrška i to je jedan od glavnih razloga što nije došlo do vidljivih promena.”

Primeri dobre prakse:

Primena NAP-a i realizacija aktivnosti u periodu 2017 – 2020 je sveobuhvatna u sredinama, institucijama lokalne vlasti koje saraduju sa OCD i sa donatorskim organizacijama. Primer Vrbasa, Novog Sada, Novog Pazara, Raške, Kraljeva, opština i gradova u kojima su snažne i aktivne organizacije civilnog društva koje se bave Rezolucijom 1325 i koje su ili članice koalicije 1325 ili su implementirale pro-

grame i projekte koje su podržali OEBS, UN WOMEN, UNDP, SIDA i druge internacionalne donatorske organizacije koje sprovode agendu Žene, mir, bezbednost.

Projekti su predviđali izradu Lokalnih akcionih planova (LAP) ili kampanju podizanja javne svesti i zagovaranja ili obuke za službenike lokalnih samouprava i lokalne medije. Ti uspešno realizovani projekti, uspostavljeni mehanizmi, usvojeni načini rada i postignuti rezultati su primeri dobre prakse za ostale JLS i OCD u lokalnim sredinama i modeli po kojima bi drugi mogli da rade.

Kako funkcionišu mehanizmi i akteri za primenu NAP-a 2?

Statistički podaci, odnosno kvantitativni i procentualni prikaz rečito govori da je primena NAP-a u lokalnim sredinama delimično sprovedena, odnosno nezadovoljavajuće, a svakako ne u skladu sa ambicijom sa kojom je ovaj dokument urađen i usvojen. Možda je bolje da umesto opisa NAP-om predviđenih i definisanih nadležnosti, aktivnosti i formi izveštavanja, odgovor na ovo pitanje potražimo u autorском tekstu prof. dr Zorica Mršević (za projekat KRENI NAPRED, FOSDI, novembar 2018): "Veliki propust se desio na samom početku, prilikom pisanja i usvajanja NAP-a kada, u entuzijazmu zbog nastajanja jednog kvalitetnog dokumenta, nismo svi uočili da njegova, možda glavna karakteristika, lokalizovanje primene, nije praćena obavezom bilo koga da s tim dokumentom upozna lokalne aktere. Ostalo je da na osnovu dobre sreće, dobre volje, informacija iz nevladinog sektora, da primete da bi tu bilo dosta posla u vezi sa primenom i dosta koristi od primene. Neki su saznali iz medija, neki privatno, neki nisu uopšte znali sve do dolaska „Kreni napred“ projektne radionice u njihovu sredinu da NAP uopšte postoji. Institucije su odgovorne za primenu aktivnosti iz NAP-a u svojoj sredini, ali ne i da obilaze gradove i opštine sa zadatkom da informišu o postojanju NAP-a. Stalna konferencija opština i gradova možda čeka sredstva od međunarodnih organizacija, da bi počela promociju NAP-a, a možda čak ni to, možda smatraju da se njihov posao završio učešćem u kreiranju tog dokumenta. Nevladine organizacije koje su dobile finansirane projekte za sprovođenje nekih aktivnosti NAP-a na lokalnu, to i rade, ali su one retke, a retka su i mesta gde se to desilo. Mediji ponešto prenose, uglavnom ono što se u pogledu NAP-a dešava u Beogradu. Pričale/i smo

o pitanjima bezbednosti i neophodnosti da žene na početku 21. veka moraju da imaju svoje adekvatno mesto u svim konceptima bezbednosti, kako onim tradicionalnim, državocentričnim, tako i onim fokusiranim na ljudsku bezbednost. *Institucije, Prevencija, Učestvovanje, Zaštita i Oporavak* delovi su tog dokumenta u kojima se obrađuju gotovo svi aspekti ljudske bezbednosti, sve ono za šta lično i možemo i treba da budemo zainteresovane. Rezimirajući utiske sa tri radionice mogu da kažem da po ko zna koji put uživam u ženskoj energiji i spremnosti da se stvari promene, da se i učestvuje ali i iniciraju promene na bolje. Ali, ne mogu da zanemarim osećaj nelagode zbog neprimenjivanja NAP-a. Lokalne akterke i akteri su svi lično kompetentni i relativno dobro pozicionirani da bi mogli da primenjuju NAP, da su znali da treba. Oni su se osećali nelagodno što nisu znali, mi smo se osećali nelagodno što smo ih našim, možda previše entuzijastičnim a nerealnim očekivanjima doveli u nezgodnu situaciju da se osećaju „prozvani“ i da im je nelagodno. Mi smo se osećale nelagodno jer smo shvatile da smo propustile da, učestvujući u pisanju teksta NAP-a, ugradimo i aktivnosti njegove promocije u lokalnim sredinama. Svi smo se osećali nelagodno jer nam nije jasno ko je, u datim okolnostima, trebalo da diseminira ideju primene NAP-a u lokalnim sredinama, a još nelagodnije nam je bilo kada smo shvatili da je to suštinski nedostatak tog dokumenta u kome jednostavno nedostaje ta informaciona karika koja treba da poveže dokument sa primenom na lokalnu.

Ovaj ilustrativni tekst može istovremeno biti i motivacioni za sve koji su nadležni ali i koji izaberu da se bave primenom NAP-a, odnosno da rade na poboljšanju bezbednosti žena u lokalnoj zajednici. Statistički podaci, preseki stanja u opštinama, pokazuju da je zapravo primena NAP-a u direktnoj sprezi sa kapacitetom opštinskih tela i službi: tamo gde su ljudski kapaciteti razvijeni, primena NAP-a postoji. Otuda jedan od zaključaka odnosno preporuka mora biti da se nastavi sa obukom, edukacijom, davanjem alata u ruke akterima na lokalnom nivou za sprovođenje i ovog akcionog plana, a naročito za sagledavanje i pravilan odnos prema bezbednosti u lokalnoj zajednici. Rad na afirmativnoj kampanji podizanja svesti javnosti o važnosti bezbednosti zajednice i ličnoj sigurnosti je ključni aspekt ovog delovanja.

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

4.1. Zaključci

Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija broj 1325 (R1325 SBUN) predviđeno je uključivanje žena i njihova formalna zastupljenost u institucionalnim telima i organima čime se ne obezbeđuje njihova suštinska zastupljenost što znači da interesi žena budu uzeti u obzir u planovima za pomoć, oporavak i izgradnju mira, odnosno ostvarenje koncepta lične bezbednosti, a naročito na lokalnom nivou. Smatra se da su ti procesi automatski povezani, odnosno da će formalna zastupljenost inicirati i obezbediti suštinsku brigu o ličnoj sigurnosti i stvarnu zaštitu interesa i potreba žena. U stvarnosti, učešće žena je neophodan, ali ne i dovoljan faktor da bi rodna dimenzija bila uključena u aktivnosti. Svi institucionalni nivoi vlasti moraju ne samo donositi i izrađivati politike, strategije i planove, već ih moraju sprovesti i obezbediti organizacione, kadrovske i finansijske uslove za njihovo sprovođenje.

- Među učesnicima fokus grupa u lokalnim sredinama je uočljiv nedostatak informacija o NAP-u 2017 – 2020. To je posledica nedostatka komunikacije na relaciji institucije na nacionalnom nivou – lokalne samouprave, kao i činjenice da komunikacija i razmena nije adekvatna ni među lokalnim organima vlasti, lokalnim mehanizmima kao ni između organizacija civilnog društva;
- Prisutne su (u poslednje vreme i više nego ranije) predrasude i stereotipi i to ne samo u sistemu bezbednosti nego i u ženskom pokretu, u medijima, u ukupnoj javnosti što su zaključile sve učesnice fokus grupa;
- Tema ljudske bezbednosti, sigurnost svakog pojedinca/pojedinke bi trebalo da bude opšteprisutna; trebalo bi da bude tretirana kao jedan od najvećih prioriteta lokalne zajednice i društva u celini;
- Nedostaje sistemski institucionalna aktivnost i koordinacija;
- Sve zavisi od političke volje; zato su ostvareni rezultati parcijalni, neujednačeni i nisu podržani sistemskim i kontinuiranim radom svih NAP-om definisanih aktera;

- Nema svesti da je lična bezbednost osnovno ljudsko pravo, nedostaje kultura konzumiranja tog prava;
- Postoji svest dela političkog establišmenta na lokalnu o nepoverenju građana u institucije i to je jedan od „alibija“ za neučestvovanje odnosno nesprovođenje NAP-a;
- Kao jedna od glavnih prepreka za funkcionisanje NAP-a navodi se nedostatak sredstava i nedostatak ljudskih resursa iako je NAP-om predviđeno da se u budžetima JLS opredele sredstva za sprovođenje NAP-a odnosno izrade Lokalni akcioni planovi i primenjuju (LAP);
- Mediji nedovoljno i neadekvatno informišu o temi, površno tretiraju agendu Žene, mir i bezbednost i svode na senzacionalizam, a često i zabavu;
- Uočljiva je nezainteresovanost za temu i apatija građana.

4.2. Preporuke

Preporuke se ne odnose samo na nosioce aktivnosti na lokalnom nivou, već na implementaciju drugog NAP-a (odnosno i izradu sledećeg) u celini, jer, po zaključcima istraživanja koje su sprovodile i druge OCD i istraživački timovi kao i u zaključcima ovih fokus grupa, potrebno je imati u vidu celinu, odnosno sprovođenje agende Žene, mir i bezbednost na teritoriji Republike Srbije i aktivno i kontinuirano učešće svih aktera.

- **Važno je da se promoviše i razume novi koncept ljudske bezbednosti kao sveobuhvatan sistem i društvena vrednost; za promociju bi trebalo da budu zaduženi najviši organi vlasti i institucije sektora bezbednosti i sigurnosti, mediji i civilno društvo;**
- **Neophodno je utvrditi ko inicira sprovođenje NAP-a, ko brine o razmeni informacija, ko sprovodi aktivnosti; ko podnosi izveštaj, u kom periodu, ko procenjuje stepen uspešnosti;**
- **Potrebno je edukovati ciljne grupe kao i javnost u celini o tome šta je sveobuhvatni, inkluzivni koncept bezbednosti; način na koji će se ovo sprovoditi bi trebalo definisati sledećim NAP-om;**

- Potrebno je sprovesti javne kampanje o ličnoj bezbednosti, o bezbednosti zajednice i o preduslovima koji su neophodni da bi se zaštitila lična sigurnost svakog građanina i građanke, a naročito mladih i dece;
- Potrebno je uspostaviti sprovođenje NAP-a nezavisno od pojedinačnih promena aktera, od političke volje, od promenljivih faktora; s obzirom da bi trebalo uraditi sledeći, treći NAP za primenu R1325, ovaj zaključak je važan i zbog kontinuiteta u postavljanju ciljeva i uzimanja u obzir do sada ostvarenih rezultata;
- Potrebno je definisati nadležnost za izradu lokalnih akcionih planova, ko inicira, ko sprovodi, u kom vremenskom periodu – a u skladu sa NAP-om
- Budžetiranje aktivnosti za sprovođenje NAP-a mora biti obavezno, definisano budžetima lokalne samouprave; ta mera implicira i profesionalizaciju funkcije /kontakt osobe za sprovođenje NAP-a ili/i osobe za rodnu ravnopravnost u lokalnoj administraciji;
- Neophodno je poboljšati međusobnu komunikaciju, među lokalnim zajednicama, tako da se relevantne informacije i primeri dobre prakse dele kao zajednička vrednost-kapital - Mreža za bezbednost lokalne zajednice može biti format zajedničkog delovanja;
- Neophodno je da se sprovodi afirmativna kampanja podizanja javne svesti o bezbednosti i ličnoj sigurnosti u lokalnoj zajednici; u ovoj aktivnosti je važna uloga i odbornika i odbornica lokalnih skupština;
- Preporučuje se da se edukacija o bezbednosti i ličnoj sigurnosti uvede u obrazovanje, a bilo bi dobro još u predškolskim ustanovama po mišljenju učesnica fokus grupa;
- Preporučuje se nadležnim institucijama na nacionalnom nivou, da se koncept i sistem bezbednosti reformiše i unapredi tako da se uvažavaju savremeni izazovi bezbednosti i lične sigurnosti (nova bezbednosna paradigma) i da se u tom procesu uvek uzme u obzir suštinska zastupljenost žena;

- **Preporučuje se da se ozbiljno, sveobuhvatno, zasnovano na činjenicama, sagledaju iskustva stečena tokom borbe sa pandemijom KOVID-19 kako bi se nove mere i pravila ugradila ne samo u novi NAP već i u novu politiku bezbednosti.**

U tom smislu bi trebalo da institucija nadležna za kreiranje trećeg, novog NAP-a izradi model – metodologiju sakupljanja podataka o sprovođenju drugog NAP-a, o merama tokom pandemije, o iskustvima i primerima dobre prakse i uspešnim rešenjima, kako bi se stekla kredibilna baza podataka za autore sledećeg NAP-a.

5. SKRAĆENICE

JLS	jedinica lokalne samouprave
LAP	lokalni akcioni plan
NAP	nacionalni akcioni plan
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
SB UN	Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija
SIDA	Švedska međunarodna organizacija za razvoj (Swedish International Development Agency)
SZO	Svetska zdravstvena organizacija
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UN WOMEN	Program Ujedinjenih nacija za žene

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

305-055.1/.2(497.11)"2017/2020"(047)

ЈАНКОВИЋ, Бранкица, 1973-

Izveštaj o monitoringu sprovođenja NAP za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji : (2017-2020) / [autori Brankica Janković, Bogdan Banjac i Nataša Milojević]. - Beograd : Poverenik za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije, 2022 (Beograd : Jovšić Printing Centar). - 100 str. : graf. prikazi, tabele ; 25 cm

Kor. nasl. - Podaci o autorima preuzeti iz kolofona. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-88851-50-3

1. Бањац, Богдан, 1986- [аутор] 2. Милојевић, Наташа, 1961- [аутор]
а) Родна равноправност -- Мониторинг -- Србија -- 2017-2020
-- Извештаји

COBISS.SR-ID 81113097